

Perspectiefnota 2026

Versie voor Gemeenteraad

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Financiële samenvatting	5
3.	Overige (financiële) aandachtspunten	8
ONTWIKKELINGEN		9
1.	Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht	10
2.	Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht	14
3.	Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht	17
4.	Programma Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht	20
5.	Lerend en Ondernemend	26
6.	Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	30
7.	Financiën van Dordrecht	34
8.	Indexaties	44
9.	Investeringskredieten (2025)	46
10.	Onzekerheden	48
BIJLAGEN		53

1. Inleiding

Een aantrekkelijke stad

Dordrecht is een stad om prettig en veilig in te wonen, werken en recreëren. Dit willen we zo houden. We blijven investeren in onze stad, voor huidige én voor toekomstige inwoners. Ook als er de komende jaren minder geld is. Voorzieningen zijn cruciaal voor de aantrekkelijkheid van onze stad voor zowel huidige als toekomstige inwoners. De strategie onder Agenda Dordrecht 2030 voor het duurzaam sterker maken van de stad houden we vast. Met groei in inwoners en banen creëren we extra draagvlak voor onze voorzieningen. We houden de reserveringen voor de investeringen in de Agenda 2030 in stand. De gereserveerde middelen bieden een unieke ruimte en gelegenheid om te investeren in de stad. Wel kan de financiële situatie erom vragen dat we kritisch kijken naar de termijnen waarop we doelstellingen realiseren. Om dit te kunnen doen, kiezen we voor een robuust financieel beleid en maken we scherpe keuzes om onze begroting weer meer en blijvend op orde te krijgen.

Fundamentele keuzes

Om deze keuzes goed te kunnen maken is een bestuurlijk kader opgesteld. Inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op onze dienstverlening. Wel schroeven we sommige diensten en voorzieningen terug in niveau. We hanteren hierbij meer dan voorheen publieke zakelijkheid als uitgangspunt. Tegenover de kosten die we maken moeten gewoon passende vergoedingen staan. Hierbij hebben we aandacht voor inwoners in een kwetsbare positie. De zorg en ondersteuning blijft toegankelijk. Dus ook als we regelingen afbouwen of aanpassen is de bestaanszekerheid van inwoners gegarandeerd.

Landelijk financiële beeld en Rijksbeleid

Veel gemeenten in Nederland hebben moeite om hun begroting rond te krijgen en staan voor een vergelijkbare financiële opgave als Dordrecht. Daarom is de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), samen met de gemeenten, in gesprek gegaan met de Rijksoverheid. Het doel is dat het Rijk haar beleid aanpast en gemeenten genoeg geld geeft om hun taken uit te kunnen voeren. Tot nu toe heeft dit geleid tot het stoppen van de zogenoemde opschalingskorting. Maar gemeenten krijgen nog steeds te weinig geld om de stijgende kosten van jeugdzorg te betalen. Dit blijkt ook uit het rapport *Groeipijn* van de deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd (ook wel het rapport Van Ark genoemd). De Voorjaarsnota 2025 van het Rijk helpt gemeenten op korte termijn. De financiële problemen in 2026 en 2027 worden iets kleiner (het 'ravijn' wordt uitgesteld) en de tekorten in latere jaren worden minder groot. Gemeenten krijgen hierdoor meer tijd om hun begroting op orde te brengen. Toch blijven moeilijke keuzes nodig. Gemeenten zullen minder kunnen doen en de kwaliteit van dienstverlening zal waarschijnlijk achteruitgaan.

Mogelijke maatregelen

Het afgelopen jaar hebben we onderzocht welke maatregelen nodig zijn om in 2029 een sluitende begroting te kunnen presenteren. Dit hebben we samen met de gemeenteraad en de stad gedaan. Het resultaat is een lijst met mogelijke maatregelen die inclusief eventuele belastingverhoging oploopt tot € 32 miljoen. We maken nu met hulp van deze lijst fundamentele keuzes om de gemeente weer financieel robuust te maken. Daarvoor is het belangrijk dat we goed weten hoe we er financieel voor staan, nu en in de toekomst. In deze perspectiefnota geven we dat overzicht.

Robuust financieel beleid

De financiële uitdaging voor Dordrecht is groot. De weerstandratio komt in 2024 onder het gewenste minimum van 1,0. Ook laat de begroting voor 2025 zien dat er de komende jaren tekorten zijn. Na 2029 worden deze tekorten groter door vervangingsinvesteringen. Daarnaast zijn in het Politiek Akkoord afspraken gemaakt over het tijdelijk versterken van beleid. Vanaf 2027 vervallen de incidentele budgetten hiervoor. Wanneer voortgang van dit beleid gewenst of nodig is, vraagt dit extra geld in de toekomst en wordt het tekort groter. Tegelijk investeren we in de groei van de stad, zowel in kwantiteit als in kwaliteit (Agenda Dordrecht 2030). Dit doen we om een sterke basis te bouwen en om voorzieningen in de stad te behouden. Daarvoor is een toekomstig duurzaam financieel beleid nodig. Dat betekent:

- Structurele uitgaven betalen met structurele inkomsten;
- Minder gebruik maken van reserves;

- Financiële ruimte creëren voor toekomstige plannen en vervanging.

Structureel evenwicht

De basis voor een gezonde begroting is dat we structurele uitgaven betalen met structurele inkomsten. Al langere tijd geeft de gemeente meer uit dan aan inkomsten binnenkomt. Het verschil betalen we vanuit onze reserves. Dit is niet oneindig vol te houden omdat deze spaarpot een keer op is. We moeten minder afhankelijk zijn van dit tijdelijke geld. Reserves zijn bedoeld voor risico's en voor eenmalige investeringen. Die investeringen moeten bij voorkeur zorgen voor meer vaste inkomsten of lagere vaste kosten. Alleen dan helpen de reserves echt om de begroting gezonder te maken. Dit was al het uitgangspunt van Agenda Dordrecht 2030 – groeien om onze voorzieningen te behouden – en dit moet nu ook breder terugkomen in ons financiële beleid.

Afhankelijkheid van reserves

Vanuit de reserve Afschrijving dekken we nu jaarlijks een deel van onze kapitaallasten (onder andere het Energiehuis en de Sportboulevard). Deze reserve is groot genoeg om dit nog ongeveer 25 jaar te blijven doen. Daarna is de reserve leeg en is er geen geld meer voor vervanging. Om ook voor toekomstige inwoners ons voorzieningenniveau in stand te houden, starten we nu met het creëren van structurele dekking voor deze toekomstige vervanging. Dit doen we door de jaarlijkse dekking uit de reserve Afschrijving stap voor stap af te bouwen en te vervangen door structurele andere inkomsten, zoals het (gedeeltelijk) opnemen van de onderuitputting op het BTW Compensatiefonds wat recentelijk door de toezichthouder is toegestaan.

Door nu afbouw van de reserve Afschrijving te beginnen, hebben we daar genoeg tijd voor. We worden minder afhankelijk van deze reserve en maken vervanging in de toekomst daardoor haalbaarder.

Financiële strategie

Als gemeente moeten we een begroting maken waarbij het eerste of het laatste jaar van de begrotingsperiode in evenwicht is. Onze begroting laat al een tijd vanaf 2026 tekorten zien. Tekorten die na deze begrotingsperiode blijven groeien, vooral door vervangingen van voorzieningen zoals van scholen, kademuren en gymzalen. Daarom moeten we bezuinigen. Het doel is om de begroting voor 2026 sluitend te maken en om in 2029 een begroting te hebben die vanaf dat jaar in evenwicht is. We doen dit gefaseerd en nemen geen onomkeerbare besluiten die achteraf niet nodig waren. Deze gefaseerde aanpak zorgt er ook voor dat bezuinigingen niet direct in het eerste jaar volledig doorgevoerd hoeven te worden en geeft de organisaties waarmee we samenwerken ook de tijd om aan de nieuwe situatie te wennen. Het geeft ons ook zelf de tijd om maatregelen zorgvuldig voor te bereiden. Het hele pakket aan bezuinigingen maakt dit mogelijk.

Sluitend perspectief

In deze perspectiefnota bieden wij een sluitend perspectief aan voor zowel het komende begrotingsjaar 2026 als het meerjarig perspectief. In 2026 en 2027 is er demping van het financieel 'ravijn' door maatregelen uit de Voorjaarsnota van het Rijk. Hierdoor hoeven we de reserve Op weg naar ombuigingen voor deze jaren niet aan te spreken. Voor 2028 is eenmalige inzet van deze reserve wel nodig voor een sluitend perspectief. Vanaf 2029 is door het effect van de diverse ombuigingsmaatregelen het perspectief weer structureel sluitend. Het restant van de reserve Op weg naar ombuigingen zetten we in als de ombuiging minder opbrengt dan oorspronkelijk werd verwacht.

Vervolg op bezuinigingen

In deze perspectiefnota hebben we een omvangrijk pakket aan ombuigingsmaatregelen verwerkt. Het proces van totstandkoming, dat inmiddels ruim een jaar loopt en waarin u op meerdere momenten bent meegenomen, hebben we opgenomen in een afzonderlijke raadsinformatiebrief waarin we ook verslag doen van het participatieproces. Ook de manier waarop we als college onze afweging hebben gemaakt is in die brief toegelicht.

Met alleen keuzes maken zijn we er nog niet. We moeten de bezuinigingen ook echt uitvoeren. Waar dat kan, doen we dit samen met onze partners. Zo proberen we geld te besparen én tegelijk de negatieve gevolgen voor de samenleving zo klein mogelijk te houden. De gemeenteraad houden we regelmatig op de hoogte van de voortgang.

2. Financiële samenvatting

De stand van de Begroting 2025 samen met alle mutaties zoals opgenomen in deze Perspectiefnota 2026 leidt tot het volgende voorlopige meerjarenbeeld:

Financiële opgave	Bedragen × € 1.000					
	2025	2026	2027	2028	2029	
Eindsaldo Begroting 2025	€ 130	€ -18.630	€ -19.970	€ -20.880	€ -18.710	
1. Septembecirculaire 2024	€ -100	€ 2.780	€ 2.520	€ 1.890	€ 1.390	
Startpositie meerjarenraming 2025-2029	€ 30	€ -15.850	€ -17.450	€ -18.990	€ -17.320	
2. Ontwikkelingen opgenomen in PPN26	€ 1.305	€ 1.825	€ 180	€ -850	€ -750	
3. Tekort op indexaties 2026 (structureel)	€ -	€ -2.480	€ -2.050	€ -2.010	€ -2.010	
4. Aanvullend tekort indexaties na 2026 (€ 1 mln. cumulatief)	€ -	€ -	€ -1.000	€ -2.000	€ -3.000	
5. Effect Voorjaarsnota Rijk	€ 4.900	€ 13.700	€ 13.700	€ 6.900	€ 7.450	
6. Compensatie Jeugd voorgaande jaren	pm	€ -	€ -	€ -	€ -	
7. Dekking uit Ombuigingen	€ -	€ 4.425	€ 9.880	€ 13.090	€ 15.195	
8. Storting in reserve Sociaal fonds	€ -	€ -	€ -330	€ -670	€ -1.000	
9. Inzet reserve Op weg naar ombuigingen	€ -	€ -	€ -	€ 3.550	€ -	
10. Verhoging OZB-tarieven	€ -	€ -	€ 490	€ 980	€ 1.470	
11. Aanvullen ratio naar 1,0 (storting in RG i.v.m. risico's Grondbedrijf)	€ -2.485	€ -1.620	€ -3.420	€ -	€ -	
12a. Aanvullen Reserve Grondbedrijf (RG) i.v.m. risico's Maasterras	€ -47.500	€ -	€ -	€ -	€ -	
12b. Dekking vrijval reserve Afschrijving	€ 43.750	€ -	€ -	€ -	€ -	
Financieel perspectief na Ontwikkelingen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 35	
	Sluitend	Sluitend	Sluitend	Sluitend	Voordelig	

De categorieën 2 t/m 12 worden hieronder toegelicht.

2. Ontwikkelingen

Bij elke perspectiefnota zijn er meerdere ontwikkelingen te verwerken waar nagenoeg geen of maar beperkte afwegingsruimte in zit. Er heeft zich dan een omstandigheid voorgedaan die je na het besluit niet meer kunt beïnvloeden, maar nog enkel kunt verwerken. Ook dit jaar zijn er meerdere van deze ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn onder de begrotingsprogramma's inzichtelijk gemaakt.

De categorieën 3 tot en met 12 zijn ook als ontwikkeling opgenomen onder de begrotingsprogramma's maar vanwege de omvang en relevantie lichten we deze hier nader toe.

3. Tekort op indexaties en 4. Cumulatief tekort Bbp systematiek Rijk

De jaarlijkse groei van het gemeentefonds, het 'accres', is vanaf 2024 niet meer gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven, maar aan de ontwikkeling van de economie (het bruto binnenlands product; bbp). Zo zou een stabielere groei worden bewerkstelligd ten opzichte van de oude systematiek.

De normering wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De vergoeding voor het volumedeel wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van het bbp. De vergoeding voor het prijsdeel is gebaseerd op de prijsontwikkeling (inflatie) van het bbp van het lopende jaar. Het prijsdeel wenden we aan om de kosten van loon- en prijsstijgingen op te vangen. Nu loopt de prijsontwikkeling van het bbp echter achter bij de gemiddelde inflatie waar we mee geconfronteerd worden. Dit is met name voelbaar bij hogere zorgkosten en kosten samenhangend met infrastructuur (uitbreiding, beheer, vernieuwing, renovatie en onderhoud). Voor 2026 levert dit een structureel tekort op van € 2,5 miljoen aflopend naar € 2,0 miljoen in 2029.

Volgend jaar (bij de Perspectiefnota 2027) speelt deze ontwikkeling opnieuw. Huidige inschatting is dat we vanaf 2027 jaarlijks € 1 miljoen tekort gaan komen. Om dit ook in de toekomst te kunnen opvangen (duurzaam financieel beleid) is een stelpost toegevoegd die trapsgewijs doorwerkt met een bedrag van € 1 miljoen per jaar.

5. Effect Voorjaarsnota Rijk

Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota aangegeven gemeenten te gaan compenseren voor gestegen kosten in de jeugdzorg en de forse bezuiniging vanuit de hervormingsagenda jeugd (HAJ). De compensatie is:

- Structureel zo'n € 3,5 miljoen per jaar voor bestaande tekorten in de jeugdzorg. Dit bedrag is gebaseerd op 50% van de landelijke tekorten (cie van Ark). Omdat gemeenten ook te

weinig hebben gedaan om de tekorten op te lossen en de HAJ uit te voeren, wordt slechts de helft van het tekort gecompenseerd;

- Structureel zo'n € 7 miljoen per jaar als gevolg van een hogere uitkeringsfactor gemeentefonds. De belangrijkste reden hiervoor is het herstellen van het accres, dat door de korting HAJ te laag is geweest. Het Rijk geeft nu alsnog het gemiste accres terug. Hiernaast zitten er nog enkele kleinere effecten in de uitkeringsfactor;
- Voor 2026 en 2027 wordt incidenteel het resterende bedrag van de taakstelling HAJ aan gemeenten teruggegeven. Voor Dordrecht is dat ongeveer € 3,5 miljoen per jaar. Hiermee is de korting HAJ tijdelijk geschrapt en hebben gemeenten in de jaren 2026 en 2027 de gekorte begrotingsruimte terug;
- Vanaf 2028 vervalt deze incidentele bijdrage én worden extra maatregelen ingevoerd. Er wordt een eigen bijdrage in de jeugdzorg ingevoerd en de trajectduur wordt verkort, wat samen € 2,5 miljoen per jaar moet opleveren. Wij gaan ervan uit dat dit leidt tot een daadwerkelijke daling van de kosten en dus een neutraal effect heeft op de Dordtse Begroting. Het is een verantwoordelijkheid van het Rijk die de Wet moet aanpassen. Mocht dit niet (tijdig) lukken gaan wij ervan uit dat het Rijk deze korting alsnog terugdraait. Daarnaast indexeert het Rijk de oorspronkelijke taakstelling van de HAJ naar prijspeil 2028, waardoor de taakstelling met € 3,5 miljoen per jaar toeneemt.

Het uiteindelijke effect van de Voorjaarsnota Rijk bedraagt in 2025 € 4,9 miljoen, in 2026 en 2027 € 13,7 miljoen, in 2028 € 6,9 miljoen en in 2029 en verder € 7,45 miljoen.

6. Compensatie Jeugd voorgaande jaren

Het kabinet heeft nog geen middelen ter beschikking gesteld voor de compensatie van de extra jeugdkosten van voorgaande jaren (2023/2024), zoals opgenomen in het rapport van de commissie Van Ark. Het kabinet heeft aangegeven dat ze hier nog tijd voor nodig heeft en pas in augustus van dit jaar hierover conclusies kan trekken.

7. Dekking uit Ombuigingen

Om het begrotingstekort in 2029 op te vangen, stelt het college een pakket aan ombuigingsmaatregelen voor. Over het proces dat we daartoe hebben gevolgd, is een afzonderlijke raadsinformatiebrief opgesteld.

In bovenstaande financiële tabel is het totaalbedrag van de voorgestelde ombuigingsmaatregelen opgenomen. Hierna worden bij de programma's de specifieke maatregelen weergegeven inclusief een korte toelichting.

Daarnaast zijn bij de perspectiefnota vier bijlagen opgenomen waarmee een overzicht wordt gegeven hoe met de maatregelen uit de ambtelijke inventarisatie is omgegaan:

- Bijlage 1: Maatregelen die zijn opgenomen in de Perspectiefnota;
- Bijlage 2: Maatregelen die in beginsel zouden kunnen worden ingevoerd, maar die of nog niet nodig zijn, of waarop nog nader onderzoek nodig is;
- Bijlage 3: Maatregelen die we niet willen opnemen of die zijn vervangen door aangepaste voorstellen;
- Bijlage 4: Een overzicht waarin we de mutaties zichtbaar maken tussen de ambtelijke inventarisatie van februari en de nu voorliggende lijsten.

8. Storting in reserve Sociaal fonds

Te veel mensen doen een beroep op professionele zorg waar dat niet per se hoeft. Door deze mensen met lichtere ondersteuning of via maatschappelijke organisaties te helpen, dalen de kosten en is professionele hulp beter beschikbaar en betaalbaar waar dat echt nodig is. Van wie het kan betalen, vragen we vaker een bijdrage. Bijvoorbeeld voor huishoudelijke hulp of scootmobielen. Met een deel van de besparingen creëert het college een reserve Sociaal Fonds van (op termijn) € 1 miljoen. Dat geeft structureel ruimte om inwoners in kwetsbare posities te blijven ondersteunen. De manier waarop we deze reserve inzetten, wordt in 2026 verder uitgewerkt.

9. Inzet reserve Op weg naar ombuigingen

De ombuigingen die het college voorstelt zijn voldoende om het tekort in 2029 op te vangen. In 2028 resteert echter een tekort in het meerjarenperspectief van € 3,55 miljoen. Om dit tekort op

te vangen, zetten we een deel van de bestemmingsreserve 'Op weg naar ombuigingen' in die voor dit doel is ingesteld bij de vaststelling van de Begroting 2025. Het overige deel van deze reserve houden we beschikbaar om in te zetten voor de overige doelstellingen van deze reserve, indien dit nodig blijkt gedurende de komende jaren.

10. Verhogen OZB-tarieven

Als onderdeel van de invulling van de ombuigingsopgave wordt de onroerende zaakbelasting (OZB) vanaf 2027 stapsgewijs verhoogd. Jaarlijks gaat het om 1,33% bovenop de reguliere indexering. Hierdoor stijgt de OZB-opbrengst in 2029 dus met 4% bovenop de reguliere indexering.

11. Aanvullen ratio naar 1,0 (storting in RG i.v.m. risico's Grondbedrijf)

De omvang van de Reserve Grondbedrijf bedraagt ultimo 2024 € 2,0 miljoen en is, zoals ook al bij de Begroting 2025 werd geconstateerd, op korte termijn kwetsbaar en niet op het niveau dat past bij de ontwikkelopgave die de stad heeft. Derhalve willen wij de reserve de komende jaren meer in lijn brengen met het bijbehorende risicoprofiel van het Grondbedrijf. Een eerste stap hierin is om het restant van de verwachte resultaten 2025 t/m 2027 ter hoogte van € 2,5 miljoen, € 1,6 miljoen en € 3,4 miljoen toe te voegen aan de Reserve Grondbedrijf. Omdat de Reserve Grondbedrijf samen met de Algemene Reserve van de stad de weerstandsratio bepalen, brengen we hiermee ook de weerstandsratio naar de minimaal vereiste waarde van 1,0.

12ab. Aanvullen Reserve Grondbedrijf

De start van een grootschalige nieuwe gebiedsontwikkeling (project Maasterras) brengt nieuwe risico's met zich mee en vraagt derhalve om daar ook de Reserve Grondbedrijf op aan te passen. De risico's vanuit project Maasterras bedragen € 47,5 miljoen. We kunnen hiervoor dekking vinden door de Reserve Grondbedrijf met € 43,75 miljoen aan te vullen vanuit vrijval van de reserve Afschrijving.

Vrijval reserve Afschrijving

Zoals in de inleiding van de perspectiefnota genoemd, nemen we de structurele onderuitputting van het BTW Compensatiefonds (inkomst) voor een deel op in de begroting en zetten we deze middelen structureel in ter vervanging van de jaarlijkse bijdrage uit de reserve Afschrijving. Onder het programma Financiën van Dordrecht geven we een uitvoerige uitleg van deze keuze die ons minder afhankelijk maakt van de inzet vanuit reserves.

Door deze vrijkomende middelen uit de reserve Afschrijving (€ 43,75 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Grondbedrijf, kunnen de risico's van het project Maasterras voor een belangrijk deel worden afgedekt. Het risicoprofiel Maasterras bedraagt € 47,5 miljoen. Het restant van de risicoafdekking (€ 3,75 miljoen) vindt plaats vanuit de verwachte positieve resultaten van het begrotingssaldo 2025 t/m 2027 (zie hiervoor categorie 12).

Zodra risico's binnen het project Maasterras vervallen of een lagere inschatting krijgen, dan kunnen deze gereserveerde middelen anders worden ingezet.

3. Overige (financiële) aandachtspunten

Incidentele middelen Politiek Akkoord 2022-2026

Met de vaststelling van het Politiek Akkoord 2022-2026 hebben de partijen die het akkoord sloten ook afspraken gemaakt om (extra) middelen vrij te maken voor een aantal prioriteiten in deze periode. Deze middelen zijn vrijwel allemaal incidenteel verwerkt in de gemeentelijke meerjarenbegroting en vallen allen weg na 2026. In bijlage 5 is hiervan een overzicht opgenomen. Voor de incidenteel gedekte ontwikkelingen geldt dat het gesprek over continuering gevoerd zal dienen te worden in de nieuwe raadsperiode (na verkiezingen van maart 2026). Daar waar besluitvorming over specifieke onderwerpen - zoals bijvoorbeeld de contractverlenging van de Dordtpas - vanuit onontkoombaarheid niet tot die tijd kan wachten, voeren wij al eerder het gesprek hierover met uw raad.

Vervangingsinvesteringen na 2029

In deze perspectiefnota richten we ons op de jaren 2025-2029. Vanaf 2030 neemt het tekort toe door een toename in de kapitaallasten waarvoor geen dekking in de begroting aanwezig is. Dit komt door benodigde vervangingsinvesteringen in onder andere onderwijshuisvesting, wegen en kademuren (huidige inschatting ongeveer € 3 miljoen structureel aan kapitaallasten). Hiervoor is nog geen structurele dekking in het perspectief beschikbaar. Op dit moment maken we een meerjaren investeringsplanning (MIP) waarbij we de geplande investeringen realistischer in de tijd wegzetten zodat we ook de daarbij behorende kapitaallasten beter kunnen begroten. De financiële uitwerking hiervan maken we zichtbaar bij de Begroting 2026.

Weerstandsvermogen aanvullen met onverdeeld rekeningresultaat 2024

Samen met de Algemene Reserve dient de Reserve Grondbedrijf als risicoreserve en vormen beiden het beschikbare weerstandsvermogen voor de berekening van de weerstandsratio. In de Jaarstukken 2024 is zichtbaar gemaakt dat de weerstandsratio onder druk staat en onder de 1,0 geraakt door toegenomen risico's en een teruglopende Reserve Grondbedrijf. Het aanvullen van de Reserve Grondbedrijf als ontwikkeling is eerder al in deze perspectiefnota benoemd. Om de weerstandsratio weer richting het afgesproken niveau van 1,0 te brengen is het nodig het onverdeeld rekeningresultaat uit de Jaarstukken 2024 volledig toe te voegen aan de Algemene Reserve. Hiervoor is in het raadsvoorstel een apart beslispunt opgenomen.

Bovenstaand scenario voor het onverdeeld rekeningresultaat 2024 is – in opvolging van de Motie 17a Raad aan zet – op 20 mei aan de commissie voorgelegd als enige mogelijke scenario binnen de kaders van de nota Risicosturing en Weerstandsvermogen. De commissie heeft dit scenario onderkend.

Ambities bomen en spelen

Bomen

Het college heeft aan de motie "bomenonderhoud", met als doel om het bomenprogramma ook in 2026 op scenario C uit te voeren, al invulling gegeven. De andere motie, "Dordt verdient meer investering in bomen", vraagt om structurele groei naar scenario B. Hiervoor is geen structurele dekking in het financieel perspectief gevonden.

Spelen

Bij de begrotingbehandelingen 2025 zijn voor Spelen diverse scenario's geschetst. Het huidige scenario is scenario D: "Verschralen". Er is op dit moment geen dekking in het financieel perspectief gevonden om te groeien naar scenario C "behouden wat er is", of hoger.

Ten aanzien van de ambities bij bomen en spelen geldt dat deze – gelijk aan de aflopende incidenteel gedekte ontwikkelingen uit het Politiek Akkoord - volgend jaar na de verkiezingen mee afgewogen kunnen worden.

ONTWIKKELINGEN

1. Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht

Zeven activiteiten van het [programma Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen op schema. Onderstaand lichten we vier beleidsafwijkingen toe.

We werken samen met de Bibliotheek AanZet en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) aan een centrale plek waar inwoners met vragen naar toe kunnen.

Door vertraging in het uitwerken van het Dienstverleningsconcept voor het toekomstige Dordthuis, start ook de uitwerking van processen en het opleiden en trainen van medewerkers later.

We gaan onze dienstverlening verder digitaliseren en automatiseren.

Het voornemen om onze dienstverlening aan inwoners verder te digitaliseren en te automatiseren loopt vertraging op door een achterstand in de uitrol van een stabiel en goed werkend IT-netwerk door een externe leverancier. We ondervinden ook achterstand omdat onze capaciteit en middelen deels nodig zijn om IT gerelateerde problemen op te lossen. De huidige inzet op digitalisering loopt nu voornamelijk langs de lijn van de integrale klantreizen. Hierbij zetten we digitalisering in om het gebruik van onze diensten en producten voor inwoners gemakkelijker te maken. Waar mogelijk in tijd en capaciteit pakken we de digitalisering ook breder op.

We bieden iedereen een passende contactmogelijkheid.

Zoals in een eerdere activiteit beschreven, loopt ons voornemen om onze dienstverlening aan inwoners verder te digitaliseren en te automatiseren deels vertraging op door een achterstand in de uitrol van een stabiel en goed werkend IT-netwerk. Ook door een gebrek aan capaciteit en middelen moeten we daarom onze inzet efficiënt inzetten en onze prioriteiten herzien. Onze inzet gaat daarbij voornamelijk uit naar nieuwe landelijke en Europese wetgeving, Dordthuis, het ontwikkelen van medewerkers en projecten die voortvloeien uit de ICT-transitie. De zelfservicezuil kan wanneer deze verder in tijd pas opgepakt kan worden, als opdracht meegenomen worden in het Dordthuis om daar meteen deel uit te maken van het bredere concept.

We werken aan een dienstverlenings- en financieringsmodel Domein Bedrijfsvoering.

In de gesprekken met de afnemers is veel aandacht om de consequenties van de verschillende rollen in de nieuwe systematiek te verhelderen. Daardoor gaan de stappen wat minder snel dan vooraf ingeschat. Het voornemen is om 2025 een compleet eindrapport van het project Transparante financiering op te leveren, inclusief:

- Het sturingsmodel
- De nieuwe dienstencatalogus
- Het nieuwe Financieringsmodel met de Kostenverdeelsleutel
- Inzicht in de kosten per afnemer
- Een vergelijkende benchmark
- Een Concept nieuwe Samenwerkingsovereenkomst (SOK) / DVO.

Op basis hiervan nemen de afnemers een definitief besluit t.a.v. de voortzetting van de samenwerking. Die besluiten worden verwacht voor de zomer van 2025.

Financiële ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000						
Programma 1 Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1.	Bezwaar en beroep	170	-170	0	0	0
2.	Paspoortenpiek	0	0	0	0	-270
3.	Vrijval stelpost AU voor demografische ontwikkelingen	0	540	1.085	1.645	2.210
4.	Inzet stelpost groei van de Stad (uitgaven)	20	360	400	440	448
5. Indexaties						
	Indexaties uitgaven	0	-2.125	-2.075	-2.025	-2.025
	Indexaties inkomsten	0	205	205	200	200
	Vrijval stelpost indexatie 2026	0	9.525	9.525	9.525	9.525
	Stelpost aanvullend tekort indexaties na 2026	0	0	-1.000	-2.000	-3.000
Administratief neutrale ontwikkelingen						
6.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	1.830	-975	-910	-910	-910
Ombuigingen en overige dekking						
7.	Dienstverlening	0	0	50	50	50
8.	Anders organiseren stedenbanden	0	100	100	100	100
9.	Terugbrengen regionaal-ec. taken Regio Drechtsteden	0	200	400	400	400
Wijziging saldo programma		2.020	7.660	7.780	7.425	6.728

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. Bezwaar en beroep

De lasten voor het afhandelen van bezwaren en beroepen voor de gemeentelijke belastingen zijn in 2025 € 170.000 lager en in 2026 naar verwachting € 170.000 hoger dan begroot.

Ook in 2026 blijft het aantal bezwaren en beroepen en het aandeel dat via een no-cure-no-paybureau wordt aangeleverd naar verwachting hoger dan oorspronkelijk is begroot. Daarom wordt gevraagd het verwachte niet benutte budget van 2025 door te schuiven naar 2026.

2. Paspoortenpiek

De baten en lasten zijn incidenteel lager dan begroot in het jaar 2029, omdat we als gevolg van de aflopende paspoortenpiek minder leges ontvangen. Hierdoor is tegelijkertijd ook minder capaciteit nodig voor de afhandeling van de documenten. Per saldo resulteert dit in een nadeel in 2029 van € 270.000.

Paspoorten en identiteitskaarten waren in 2014 voor het eerst 10 jaar geldig. Daarvoor was de geldigheidsduur van deze documenten 5 jaar. Tussen 2019 en 2024 waren er weinig aanvragen voor nieuwe documenten. Doordat de eerste paspoorten en identiteitskaarten met een nieuwe geldigheid verliepen in 2024, verwachten wij nog tot en met 2028 een stijging van het aantal aanvragen.

3. Vrijval stelpost algemene uitkering voor demografische ontwikkelingen (vergijzing/WMO)

Demografische ontwikkelingen leiden tot meer WMO-kosten in het programma Gezond, Sociaal en Zorgzaam). Vooruitlopend op een nieuw vergoedingsmodel voor de WMO heeft het Rijk een extra, cumulatief oplopend, budget voor WMO toegekend via de septembercirculaire 2024. Deze middelen zijn op een stelpost gezet (zie [raadsvoorstel 2024-0114557](#)). We zetten nu deze stelpost, oplopend van € 540.000 in 2025 tot € 2,2 miljoen in 2029, in om de geraamde kostenontwikkelingen bij de WMO te dekken.

4. Inzet stelpost groei van de Stad (uitgaven)

Door groei nemen gemeentelijke kosten toe. In de begroting is hierop geanticipeerd met de stelpost groei van de stad. Deze stelpost wordt hierdoor in 2025 voor € 20.000 oplopend tot structureel € 448.000 in 2029 ingezet om hogere onderhouds- en beheerkosten en rentelasten bij andere programma's te dekken (zie ook Areaaluitbreiding en kosten beheer Recreatieterrein op Programma Groen, Duurzaam en Ruimtelijk en rentelasten Maasterras fase 1 op Programma Bouwend en Bereikbaar).

Indexaties

5. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht in de kostenstijging in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

We hebben een stelpost voor het tekort op indexaties vanaf 2027 toegevoegd dat ontstaat door de nieuwe bbp-systematiek van indexeren. Het Rijk compenseert gemeenten voor inflatie op basis van het 8-jarig gemiddelde van de groei van het binnenlands product. Deze compensatie is lager dan de feitelijke loon- en prijsstijging (CPI) waar we als gemeente mee geconfronteerd worden. Huidige inschatting is dat we hierdoor iedere nieuwe jaarschijf, te beginnen vanaf 2027, € 1 miljoen tekort gaan komen op indexatie. Voor 2028 is dit dan cumulatief € 2 miljoen structureel, voor 2029 cumulatief € 3 miljoen structureel enzovoorts. Om de trapsgewijze verhoging ook in de toekomst te kunnen opvangen (duurzaam financieel beleid) is deze stelpost toegevoegd.

Administratief neutrale ontwikkelingen

6. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

7. Dienstverlening

We kiezen ervoor de dienstverlening op de volgende onderdelen te versoberen of efficiënter in te richten:

- We beantwoorden op vrijdag tussen 12.00 en 17.00 uur geen telefooncontacten en sociale media. Daardoor zijn we net zoals in het weekend niet meer bereikbaar via bijvoorbeeld 14078. Hiervoor is gekozen, omdat het aanbod op vrijdagen het laagst is en ook de ambtelijke capaciteit bij de vakafdelingen op die middag beperkter is.
- We verlengen de wachttijd voor het maken van een afspraak: nu kan de inwoner aan de balie van de Stadswinkel terecht binnen 2 dagen (buiten de piekperiodes). Dit verlengen we naar een wachttijd van 5 dagen. De ervaring leert dat deze periode niet leidt tot een toename van spoedaanvragen (reisdocumenten) en extra telefoonverkeer met 14078;
- We verlengen de wachttijd aan de telefoon. De huidige servicenorm is dat we in 80% van de gevallen de telefoon opnemen binnen 25 seconden. Deze norm passen we aan naar in 70% van de gevallen de telefoon opnemen binnen 50 seconden. We verwachten daarbij gezien het landelijk beeld van wachttijden geen significante daling in de klanttevredenheid.

Deze wijzigingen leiden tot een besparing op personeelskosten. Deze maatregelen maken een lagere bezetting mogelijk aan de telefoon en aan de balie.

8. Anders organiseren stedenbanden

We organiseren de stedenbanden anders door minder gemeentelijke samenwerkingsactiviteiten te organiseren en kiezen voor een lagere frequentie van bezoek en aandacht.

9. Terugbrengen regionaal-economische taken Regio Drechtsteden

Regionaal optrekken, op de schaal waarop onze bedrijven, bewoners en frequente bezoekers van de stad zich hoofdzakelijk bewegen, is cruciaal en levert ook cofinanciering van de provincie, Rijk en Europa op. Daarom blijven we krachtig optrekken binnen de Smart Delta Drechtsteden structuur, maar we gaan samen met de andere gemeenten binnen deze samenwerking wel kritisch evalueren en uitwerken hoe we dit efficiënter en met meer focus kunnen gaan doen. We gaan voor nu uit van een bezuiniging van 20% op het huidige jaarlijkse budget van € 5 miljoen; de uitkomst is afhankelijk van afstemming met de andere deelnemende gemeenten. Van het totaalbudget financiert Dordrecht zo'n 40%.

2. Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht

Tien activiteiten van het [programma Levendig, Leefbaar en Veilig Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen op schema. Onderstaand lichten we drie beleidsafwijkingen toe.

We herontwikkelen de Grote Markt.

Over de herontwikkeling van de Grote Markt wordt de raad later dit jaar uitgebreid geïnformeerd.

We zetten in op een afname van de door inwoners beleefde ernstige overlast in de openbare ruimte door de integrale aanpak voort te zetten.

We starten in de tweede helft van 2025 met de "Evaluatie overlast openbare ruimte".

We breiden het aantal handhavers uit en verhogen de zichtbaarheid en aanspreekbaarheid.

We hebben het aantal handhavers tijdelijk uitgebreid. Door krapte op de arbeidsmarkt is het aanbod van gekwalificeerd personeel door de marktpartij steeds lastiger. Naar aanleiding van de eerdere inbesteding is een reorganisatieplan opgesteld waarin duidelijk wordt wat de bezetting nu is, en wat we nodig hebben om alle taken goed te kunnen uitvoeren. We zullen ons vanaf het tweede kwartaal van 2025 gaan richten op verdere professionalisering van het team met nieuwe werkwijzen o.a. een bestuurlijke aanpak afval, de pilot seksuele straatintimidatie en de inzet van een data-analist.

Financiële ontwikkelingen

		Bedragen x € 1.000				
Programma 2 Levendig, Leefbaar en Veilig Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1.	RTV Dordrecht	-50	-50	0	0	0
2.	<i>Indexaties</i>					
	Indexaties uitgaven	0	-2.245	-2.205	-2.205	-2.205
	Indexaties inkomsten	0	55	50	50	50
Administratief neutrale ontwikkelingen						
3.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	-580	0	0	0	0
Ombuigingen en overige dekking						
4.	RTV Dordrecht naar streekomroep	0	0	50	50	50
5.	Kosten handhaving afval in afvalstoffenheffing	0	125	125	125	125
6.	Groei toeristisch (riviercruise) bezoek	0	100	150	150	150
7.	Binnenstadsbedrijf versoberen, terugbrengen gemeentelijke bijdrage	0	0	0	75	75
8.	Verkl. budget evenementensubsidies & meer kosten doorrekenen	0	0	50	100	150
9.	Culturele sector	0	0	400	830	830
10.	Stoppen handhaving opkoopbescherming	0	0	40	40	40
Wijziging saldo programma		-630	-2.015	-1.340	-785	-735

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. RTV Dordrecht

De lasten zijn in 2025 en 2026 incidenteel € 50.000 hoger dan begroot. Dit is in lijn met motie M7 die de raad op 26 november 2024 heeft aangenomen om de subsidie voor RTV Dordrecht in 2025 en 2026 eenmalig te verhogen. Dit is nodig omdat de huidige basissubsidie niet voldoende is voor het behoud van het huidige niveau van de nieuwsvoorziening welke op haar beurt weer essentieel is voor de aanvraag voor landelijke subsidie voor de streekomroep in oprichting.

Indexaties

2. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

3. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

4. RTV Dordrecht naar streekomroep

RTV Dordrecht werkt samen met andere omroepen in de regio aan de vorming van een streekomroep. Na 2028 verandert de financiering structureel na invoering van de Mediawet, zo is het voornemen van het Rijk. Vanaf dat moment komen alleen streekomroepen in aanmerking voor financiering die dan door het Rijk wordt verleend. De samenwerking is vooral bedoeld voor versterking van lokale media, maar kan kostenbesparing opleveren door het delen van faciliteiten en expertise en kansen bieden voor verhoging eigen inkomsten (aantrekkelijkheid voor reclame-inkomsten en opdrachten). Wij kiezen er daarom voor het huidige subsidiebedrag omlaag te brengen en met de regiogemeenten een goede verdeling van subsidie voor de streekomroep af te spreken.

5. Kosten handhaving afval in afvalstoffenheffing

De kosten van handhaving die nu gemaakt worden voor de controle op afval (circa 20-25% van de inzet van handhaving) gaan we doorbelasten in de afvalstoffenheffing. Hierdoor stijgt het tarief, maar door verdere optimalisering van afvalscheiding zullen de kosten van afval mogelijk afnemen. Dit heeft dan een drukkend effect op de stijging van het tarief van de afvalstoffenheffing.

6. Groei toeristisch (riviercruise) bezoek

Jaarlijks bezoeken vele (dag)toeristen de stad en doen zo'n 9.000 riviercruise-gasten Dordrecht aan en een veelvoud aan andere (dagjes)toeristen. Door het inzetten van gerichte marketing en promotie en investeringen in aanlegvoorzieningen kan het toeristisch bezoek substantieel groeien, waarvan een deel overnacht. We investeren daarom in de groei van het aantal riviercruise schepen dat naar de stad kan komen en koppelen de liggelden voor deze schepen los van het contract met havenbedrijf Rotterdam. Investeren in de aanlegvoorzieningen pakken we samen met de sector op. Hierdoor kunnen extra havengelden worden geïnd en doordat er meer bezoekers zijn verwachten we ook extra inkomsten voor bijvoorbeeld de Dordtse musea. Ook hogere toeristenbelasting is te verwachten, maar hiervoor moet eerst de hotelcapaciteit uitbreiden om deze extra inkomsten ook daadwerkelijk te kunnen behalen.

7. Binnenstadsbedrijf versoberen, terugbrengen gemeentelijke bijdrage

De gemeente draagt als gelijkwaardig partner in de stichting bij aan het Binnenstadsbedrijf, maar draagt als eigenaar van vastgoed in de binnenstad ook bij aan het Ondernemersfonds. We zien onze bijdragen vanuit deze rollen als één en kiezen er daarom voor onze totale bijdrage bij te stellen naar het bedrag wat de andere partners ook betalen.

8. Verkleinen van budget evenementensubsidies en meer kosten doorrekenen

We verlagen gefaseerd het subsidiebudget voor evenementen met in totaal 10%. Deze maatregel werken we samen met de sector inhoudelijk uit. Naast deze maatregel zullen er weer leges worden geheven bij het treffen van tijdelijke verkeersmaatregelen rond evenementen en worden de

legestarieven voor evenementen voor de werkzaamheden ten behoeve van de APV-taken verhoogd naar het niveau van vergelijkbare gemeenten.

9. Culturele sector

We zetten in op het beperken van de uitgaven binnen de Dordtse Museumorganisatie. Hiertoe wordt een onderzoek uitgevoerd waarbij de efficiëntie en effectiviteit onder de loep wordt genomen. De resultaten daarvan worden in de loop van 2025 verwacht en zullen een plaats krijgen bij de beoordeling en finale keuzes van ombuigingsmaatregelen.

Los van dit onderzoek zijn er ombuigingsmaatregelen die we verder onderzoeken de komende periode. We noemen daarvan de volgende:

- De Dordtse Museumorganisatie kan besparen op de bedrijfsvoering door kritisch naar contracten met leveranciers te kijken en de bedrijfsvoering efficiënter in te richten. Het doel is om te besparen op de bedrijfsvoeringskosten, zonder de kwaliteit van de dienstverlening hieronder al te veel te laten lijden. Bij de verdere uitwerking van deze maatregel zal ook externe expertise worden betrokken;
- De Dordtse Museumorganisatie bekijkt of de uitvoering van de Beeldende-Kunst-Subsidie-regeling teruggegeven wordt aan het subsidieloket en vervolgens wordt gezien of deze regeling wordt voortgezet. Indien deze regeling komt te vervallen, dan betekent dit effectief een beëindiging van deze subsidie voor kunstenaars in Dordrecht;
- De Dordtse Museumorganisatie kijkt naar het hervormen van de tentoonstellingsprogramma's. Dit kan bijvoorbeeld door de omvang en het aantal tentoonstellingen terug te brengen en daarmee de kosten te verlagen.

10. Stoppen handhaving opkoopbescherming

We stoppen met het handhaven van opkoopbescherming. Landelijke wetgeving: de 'Wet Goed Verhuurderschap' en de 'Wet Betaalbare Huur' geeft gemeenten instrumenten om slechte verhuurders aan te pakken. Hierdoor wordt de gemeentelijke opkoopbescherming (en de handhaving daarvan) een minder belangrijk instrument.

3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht

Alle 21 activiteiten van het [programma Groen, Duurzaam en Ruimtelijk Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen op schema.

Financiële ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000						
Programma 3 Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1.	Areaaluitbreiding	0	-210	-210	-210	-210
2a.	Biesboschcentrum	50	100	150	150	150
2b.	<i>inzetten voor verlaging concernbrede taakstelling</i>	-50	-100	-150	-150	-150
3.	Dagrecreatieterrein Nieuwe Dordtse Biesbosch	0	-90	-90	-90	-90
<i>Investerings (kapitaallasten)</i>						
4.	Kademuren (470K 2026, 4.4M 2027, 8.6M 2028, 7.3M 2029)	0	0	-20	-160	-430
5.	VSP en SPB (1.3M 2026, 1.3M 2027, 3.1M 2028, 15.6M 2029)	0	0	-60	-120	-350
6.	Gemeentelijk Groendepot (400K 2026)	0	0	-30	-30	-30
7.	Openbare ruimte Oranjekwartier Dubbeldam (440K 2026)	0	0	0	-20	-20
8.	<i>Indexaties</i>					
	Indexaties uitgaven	0	-2.580	-2.415	-2.415	-2.415
	Indexaties inkomsten	0	1.035	1.040	1.035	1.035
Administratief neutrale ontwikkelingen						
9.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	-400	-805	-805	-805	-805
Ombuigingen						
10.	Rioolheffing grootverbruik	0	200	200	200	200
11.	Aanpassingen kwaliteit groenonderhoud	0	0	50	100	120
12.	Openbare verlichting versneld verleden	0	0	40	130	230
13.	Afkoop onderhoud nieuwe openbare ruimte	0	0	0	0	400
Wijziging saldo programma		-400	-2.450	-2.300	-2.385	-2.365

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. Areaaluitbreiding

De lasten zijn vanaf 2026 door areaaluitbreiding € 210.000 hoger dan begroot. Door groei neemt de openbare ruimte met bijbehorende onderhouds- en beheerkosten toe. In de begroting is bij programma Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht een stelpost opgenomen voor deze groei. De hoger onderhouds- en beheerkosten worden hiermee verrekend

2. Biesboschcentrum

De lasten zijn vanaf 2025 structureel lager dan begroot (€ 50.000 in 2025 oplopend naar € 150.000 vanaf 2027). Hiermee is deels invulling gegeven aan de taakstelling om meer inkomsten te genereren in de Biesbosch.

De baten zijn vanaf 2025 structureel € 50.000 hoger dan begroot. Op basis van de afgelopen jaren blijkt dat de inkomsten uit botenverhuur en rondvaarten hoger. Deze positieve trend wordt als structureel beschouwd. De extra inkomsten worden ingezet om de taakstelling in te lossen.

De bestaande taakstelling Biesboschcentrum (€ 670 000) is hiermee deels ingevuld vanuit de exploitatie van het Biesboschcentrum. De restanttaakstelling (€ 570.000 in 2025 aflopend naar € 470.000 vanaf 2027) wordt als bredere opgave gezien voor het hele gebied de Biesbosch.

Hiervoor is er een bestuurlijke opdracht uitgezet waarbij we tevens de haalbaarheid van deze bredere opgave onderzoeken.

3. Dagrecreatieterrein Nieuwe Dordtse Biesbosch

De lasten zijn vanaf 2026 € 90.000 hoger dan begroot vanwege de beheerskosten van het Dagrecreatieterrein Nieuwe Dordtse Biesbosch die nog niet in de begroting waren opgenomen. Deze hogere lasten dekken wij vanuit de stelpost Groei van de Stad (zie Programma Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht).

Vervangingsinvesteringen

4. Kademuren

Voor 2026 vragen we voor de afronding van de kadeprojecten van 2017 tot 2025 een verhoging van het krediet aan van € 470.000. De aanvullende middelen zijn noodzakelijk om de geplande projecten af te ronden en verdere risico's te voorkomen.

Voor de periode 2027-2029 zijn voor het vervangen en renoveren van een deel van de kademuren nieuwe kredieten nodig voor in totaal € 20,5 miljoen (€ 4,4 miljoen in 2027, € 8,8 miljoen in 2028 en € 7,3 miljoen in 2029). De kapitaallasten stijgen hierdoor vanaf 2027 structureel € 15.000, oplopend naar € 661.000 in 2030. In de begroting was hiermee al deels rekening gehouden met de stelpost voor vervangingsinvesteringen. De resterende benodigde kapitaallasten nemen we nu op in de begroting zodat we voldoende dekking hebben voor de totale kapitaallasten.

Voor het beschikbaar stellen van het krediet (over de periode 2027-2029) leggen we een separaat voorstel aan de raad voor.

We onderzoeken de mogelijkheid om de levensduur van kademuren te verlengen naar 80 jaar. Indien dit haalbaar blijkt, draagt dit significant bij aan het verlagen van de kapitaallasten op de langere termijn.

5. Verkeersstructuurplan en Spuiboulevard

Voor de periode 2026-2029 zijn voor het Verkeersstructuurplan en gebiedsontwikkeling van de Spuiboulevard nieuwe kredieten nodig voor in totaal € 21,3 miljoen (€ 1,3 miljoen in 2026, € 1,3 miljoen in 2027, € 3,1 in 2028 en € 15,6 miljoen in 2029).

Het Verkeersstructuurplan is één bereikbaarheidsplan voor de gehele Schil West. Deze herinrichtingsopgave is in zeven deelgebieden opgeknipt en wordt in fasen uitgewerkt en uitgevoerd. De kapitaallasten stijgen hierdoor vanaf 2027 structureel € 60.000, oplopend naar € 1 miljoen in 2032. In de begroting was hiermee al deels rekening gehouden met de stelpost voor vervangingsinvesteringen. De resterende benodigde kapitaallasten nemen we nu op in de begroting zodat we voldoende dekking hebben voor de totale kapitaallasten.

Voor het beschikbaar stellen van het krediet (over de periode 2026-2029) leggen we een separaat voorstel aan de raad voor.

Nieuwe Investeringsen

6. Gemeentelijk groendepot

Het gemeentelijk groendepot is enkele jaren terug ten behoeve van de woningbouwontwikkeling op Amstelveen, tijdelijk aan de Schenkeldijk gevestigd. Voor de definitieve inrichting van het groendepot op een andere locatie, vragen wij voor 2026 een krediet aan van € 400.000. De bijbehorende kapitaallasten bedragen structureel vanaf 2027 € 30.000.

7. Openbare ruimte Oranjekwartier in Dubbeldam

Voor de periode 2026-2027 vragen we voor de herinrichting van het openbaar gebied een krediet aan van € 440.000. Ter gedeeltelijke dekking worden een bijdrage van de corporatie en subsidies ingezet. In het Oranjekwartier in Dubbeldam wil woningbouwvereniging Trivire 114 huurwoningen slopen vanwege hun slechte staat. Ze willen nieuwe woningen bouwen, waaronder seniorenwoningen, appartementen en een gemeenschappelijke buurtkamer, mits de subsidie wordt goedgekeurd. De riolering moet ook vervangen worden, wat de herinrichting van het openbaar gebied noodzakelijk maakt. Er komt meer groen tussen de nieuwe bouwblokken en ook het parkeren wordt heringericht. Het project wordt in twee fasen uitgevoerd, zodat sommige bewoners

kunnen blijven wonen. De werkzaamheden starten in 2025 en de eerste woningen worden in 2027 opgeleverd. De bijbehorende kapitaallasten bedragen vanaf 2028 structureel € 20.000.

Indexaties

8. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

9. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

10. Rioolheffing grootverbruik

We kiezen ervoor de maximumgrens voor grootverbruik van het riool aan te passen. Op rioolheffing grootverbruik zit nu een maximum op het tarief voor waterverbruik van 150.000 m³. We kiezen ervoor deze grens aan te passen, zodat de opbrengst van de rioolheffing anders wordt verdeeld en de tarieven voor andere gebruikers omlaag kunnen. Ook onderzoeken we andere aanpassingen en/of optimalisaties van de heffingsgrondslag voor de rioolheffing, waarmee het doel is meer inkomsten te genereren zonder dat per saldo de inwonertarieven wijzigen. De aanpassingen dienen vastgelegd te worden in de verordening lokale heffing.

11. Aanpassingen kwaliteit groenonderhoud

We trekken de beeldkwaliteit van het groenonderhoud in de openbare ruimte voor de gehele stad gelijk naar niveau B. Dit betekent dat de beeldkwaliteit voor de binnenstad, winkelcentra, De Hoven en een aantal parken verlaagd wordt van niveau A naar B.

12. Openbare verlichting versneld verleden

We passen versneld ledverlichting toe in de stad. Hiermee zorgen we versneld voor lagere energiekosten en onderhoudskosten voor de Dordtse openbare verlichting.

13. Afkoop onderhoud nieuwe openbare ruimte

We nemen bij aanbestedingen het beheer van de openbare ruimte mee. Bij nieuwe ontwikkeling zijn ontwikkelaars vaak aan zet om de openbare ruimte in dat gebied te ontwikkelen en/of te financieren. Vervolgens hoort het beheer van dat gebied bij de gemeente. Met deze maatregel nemen we bij nieuwe ontwikkelingen het onderhoud van de openbare ruimte voor een bepaalde tijd mee in de aanbesteding. Dit verlaagt de lasten voor de gemeente voor het onderhouden van de openbare ruimte en zorgt er ook voor dat direct bij aanleg meer aandacht wordt besteed aan de beheerbaarheid van het gebied.

4. Programma Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht

De 17 activiteiten van het [programma Gezond, Sociaal en Zorgzaam Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen allemaal op schema.

Financiële ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000						
Programma 4 Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
Gemeenschappelijke regelingen						
1a.	Jeugdhulp	0	-1.420	-1.420	-1.420	-1.420
1b.	dekking vanuit stelpost Jeugdhulp	0	2.250	2.250	2.250	2.250
2.	Inwonerbijdragen DG&J	pm	-110	-110	-110	-110
3.	GR Sociaal	-745	-2.015	950	640	2.105
4.	Storting in reserve Sociaal fonds	0	0	-330	-670	-1.000
Investerings (kapitaallasten)						
5a.	Binnenklimaat Essenhof (615K 2026)	0	0	-30	-30	-30
5b.	dekken vanuit tariefsverhoging	0	0	30	30	30
6. Indexaties						
	Indexaties uitgaven	0	-5.435	-5.310	-5.310	-5.310
	Indexaties inkomsten	0	215	215	215	215
Administratief neutrale ontwikkelingen						
7.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	-2.825	-220	-225	-225	-225
Ombuigingen						
8.	Meer Participatieplekken	0	0	200	200	200
9.	Wijkgericht aanbesteden van Wmo	0	0	350	525	525
10.	Uitbreiden capaciteit Essenhof om inkomsten te verhogen	0	100	200	200	200
11.	Hogere tarieven verhuur sportaccomodaties aan gebruikers	0	20	25	30	30
12.	Verminderen communicatie sociaal domein	0	65	65	65	65
13.	Beperkt participeren in Brede Regeling Combinatiefuncties	0	75	75	75	75
14.	Geen sportuitblinkers en sportcongres	0	0	35	35	35
15.	Bijstellen opgave Samen v. Gezond en Lokale Impuls Jeugd	0	0	145	145	145
16.	No-shows jeugdhulp en Wmo	0	0	250	250	250
17.	Jeugdhulpvervoer (extra kosten voorkomen)	0	0	50	50	50
18.	Minder aanbod jeugdhulp	0	0	500	500	500
19.	Algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning	0	0	350	725	1.250
20.	Algemene voorziening scootmobielen & deelscootmobiel	0	0	500	750	1.250
21.	Beschikingsvrije dagbesteding	0	0	100	300	500
22.	Lichte algemene begeleiding naar algemene voorziening	0	0	300	500	500
23.	Drechthopper	0	500	500	500	500
24.	Beschermd wonen - Realistischer begroten maatwerkvoorz.	0	245	245	245	245
25.	Beschermd wonen - Overhead doorbelasten aan regiogem.	0	300	600	600	600
26.	Urgentieregeling aangep. woningen beter coördineren	0	0	100	100	100
Wijziging saldo programma		-3.570	-5.430	610	1.165	3.525

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionale Jeugdhulp

De lasten zijn vanaf 2026 structureel € 1.420.000 hoger dan begroot, omdat er sprake is van meer en duurder verblijf bij kleinschalige woonvoorzieningen en het landelijk transitie-arrangement duurder uitvalt door extra prijsaanpassingen. We zien, ondanks het dempende effect van de verschillende maatregelen die we hebben genomen, een stijging in de intensiteit en complexiteit van jeugdhulptrajecten.

De extra lasten zijn gebaseerd op de herziene kadernota 2026 van de GR dienst Gezondheid & Jeugd (het bedrag over 2025 volgt bij de 1^e bestuursrapportage 2025). Bedragen en toelichtingen kunnen wijzigen als gevolg van de ontwerpbegroting 2026 van de GR dienst Gezondheid & Jeugd en de Dordtse zienswijzen op voornoemde P&C-documenten en de Meicirculaire 2025. Eventuele wijzigingen verwerken we in de begroting 2026.

Ook zien we een stijging van het aantal kinderen met jeugdhulpgebruik. Als gevolg van inflatie is de gemeentelijke bijdrage aan de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ geïndexeerd voor een bedrag van gestegen € 1.250.000. Hiervoor krijgen we via de Algemene Uitkering een vergoeding. Deze extra lasten zijn verantwoord onder het onderdeel indexaties.

In de Perspectiefnota 2025 voorzagen we deze ontwikkeling en anticipeerden we hierop door het vormen van een stelpost vanaf 2026 van € 2.250.000. Deze stelpost laten we nu vrijvallen.

2. Inwonerbijdragen DG&J

De lasten zijn vanaf 2026 structureel € 110.000 hoger dan begroot, omdat de extra inzet bij Leerplicht & Voortijdig Schoolverlaten niet meer verrekend kan worden met de reserve.

Genoemde bedragen zijn gebaseerd op de gewijzigde Kadernota 2026 van de GR dienst Gezondheid & Jeugd. De formele bedragen volgen bij de 1^e Bestuursrapportage 2025 en de ontwerpbegroting 2026 van de GR dienst Gezondheid & Jeugd. Bedragen en toelichtingen kunnen voorts wijzigen door Dordtse zienswijzen op voornoemde P&C-documenten, de Meicirculaire 2025 en bestuurlijke besluitvorming over de bestuursopdrachten bij Leerplicht & Voortijdig Schoolverlaten, Veilig Thuis en Meldpunt Zorg & Overlast. Eventuele wijzigingen verwerken we in de Begroting 2026.

3. GR Sociaal

De lasten zijn in 2025 € 745.000 hoger dan begroot, omdat de beoogde afbouw van bijstandsuitkeringen naar verwachting niet geheel wordt gerealiseerd en het gebruik van minimaregelingen en WMO-voorzieningen harder toeneemt dan verwacht.

Voor de jaren 2026 en verder volgen we de bedragen genoemd in de conceptbegroting 2026 van de GR Sociaal. Afwijkend daarop houden we voor het minimale de tijdelijke verruiming t/m 2026 op basis van het lokale politiek akkoord aan en hebben we in de zienswijze aan de GR Sociaal gevraagd hetzelfde te doen. In de conceptbegroting is, exclusief algemene prijsontwikkelingen, op diverse onderdelen sprake van (autonome) stijging van kosten. De kostenstijgingen zitten vooral op WMO-producten, maar ook op minimaregelingen, inburgering en Drechtwerk. Binnen de WMO stijgen de kosten van huishoudelijke ondersteuning door hogere instroom (vergrijzing en doorstroom vanuit maatschappelijke opvang) en hogere prijzen (boven de beschikbare 2,5% uit het accres gemeentefonds) als gevolg van een nieuwe aanbesteding en bekostigingssystematiek. Ook op vervoer zien we aanhoudende stijging van kosten. Bij minima is het gebruik van regelingen toegenomen, wat een van de doelen is, maar gaat gepaard met hogere kosten. Bij inburgering is sprake van hogere instroom. Tot slot zien we bij Drechtwerk dat de afbouw van de sociale werkvoorziening, zoals het rijk beoogd, nog niet zo hard gaat als gewenst. Dit resulteert in hogere lasten in 2026.

Om de hogere kosten te drukken en bij te dragen aan de gemeentelijke financiële problematiek zijn ombuigingsmaatregelen vanuit de GR Sociaal in hun begroting opgenomen. Zo wordt o.a. ingezet op hogere uitstroom vanuit de Participatiewet, kostenbesparing op de huishoudelijke hulp door

inzet van een wasservice en 'WMO naar de voorkant'. Verder wordt getracht de kosten voor bijzondere bijstand voor beschermingsbewind te verlagen door de inzet van een "Serviceteam bewindvoering". De beoogde besparingen op deze maatregelen nemen toe in de tijd, waardoor de nettobijdrage van de gemeente Dordrecht vanaf 2027 naar verwachting zal afnemen. Met deze maatregelen levert de GR Sociaal een bijdrage aan het verkleinen van het ravijn in de Dordtse begroting, doordat de gemeentelijke nettobijdrage op termijn daalt. Op deze ombuigingsmaatregelen zit echter een onzekerheidsmarge. Wij volgen daarom de haalbaarheid van de ombuigingsdoelen aan de hand van de realisatie nauwlettend en sturen hierop tijdig bij indien de situatie daarom vraagt.

4. Storting in reserve Sociaal fonds

Te veel mensen doen een beroep op professionele zorg waar dat niet per se hoeft. Door deze mensen met lichtere ondersteuning of via maatschappelijke organisaties te helpen, dalen de kosten en is professionele hulp beter beschikbaar en betaalbaar waar dat echt nodig is. Van wie het kan betalen, vragen we vaker een bijdrage. Bijvoorbeeld voor huishoudelijke hulp of scootmobielen. Met een deel van de besparingen creëert het college een Reserve Sociaal Fonds van (op termijn) € 1 miljoen. Dat geeft structureel ruimte om inwoners in kwetsbare posities te blijven ondersteunen. De manier waarop we deze reserve inzetten, wordt in 2026 verder uitgewerkt. Voor 2027 stellen wij € 330.000 beschikbaar oplopend tot € 1.000.000 in 2029.

Overig investeringen

5. Binnenklimaat Essenhof

Voor 2026 vragen we voor het herstel van het binnenklimaat voor de Nassauweg 200 (Essenhof) een krediet aan van € 615.000. Dit krediet is nodig omdat het binnenklimaat niet voldoet aan de eisen die gesteld zijn in het Bouwbesluit. De kapitaallasten bedragen vanaf 2027 structureel € 30.000. De herstelwerkzaamheden combineren we met verduurzaming en regulier onderhoud. Deze kosten kunnen we niet dekken vanuit de onderhoudsreserve, maar dekken we vanuit het verhogen van de tarieven in het kader van publieke zakelijkheid.

Indexaties

6. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

7. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

8. Meer participatieplekken

We faciliteren en subsidiëren 335 participatieplekken bij 32 Dordtse leerwerkbedrijven. Hier kunnen (kwetsbare) vrijwilligers onder begeleiding meedoen en onder andere op deze manier een betekenisvolle bijdrage leveren aan de samenleving. Daarnaast is sprake van arbeidsmatige en ontwikkeldagbesteding Wmo en zet de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (GRS) re-integratie instrumentarium in, in kader van de participatiewet.

We kiezen ervoor om de dagbesteding af te bouwen via toeleiding naar participatieplekken én om re-integratie instrumenten niet in te zetten voor inwoners met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit leidt tot een verlaging in de gemeentelijke bijdrage aan de GRS. Als alternatief

breiden we het aantal participatieplekken uit, hetgeen kostenverhogend is. Per saldo levert dit echter een besparing op, omdat de participatieplekken een stuk goedkoper zijn.

9. Wijkgericht aanbesteden van WMO

We kiezen ervoor om wijkgericht aan te besteden voor Wmo. Door wijkgericht aan te besteden (en het inperken van de vrije keuze) kunnen aanbieders veel effectiever werken. We spelen zo beter in op de behoeften in een wijk en het is handig voor de planning (efficiëntere vervoersstromen). We kijken hiervoor naar een trapsgewijze invoering. De invoering hiervan moet via het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal en de Dienst Gezondheid & Jeugd lopen. Dordrecht gaat dus aan de slag om een meerderheid in de regio te organiseren.

10. Uitbreiden capaciteit Essenhof om inkomsten te verhogen

We breiden de personele capaciteit en expertise bij de Essenhof uit. Momenteel zijn er veel aanvragen bij de Essenhof, maar is er onvoldoende personeel om aan alle vraag te voldoen. Door de uitbreiding kunnen de inkomsten per saldo stijgen.

11. Hogere tarieven verhuur sportaccommodaties aan particuliere en commerciële gebruikers

We verhogen de tarieven voor het huren van buitensportaccommodaties (velden, atletiek e.d.) en binnensportaccommodaties (sport -en spelzalen). De verhoging van de tarieven heeft een positief effect op de huurinkomsten vanuit particuliere en commerciële gebruikers. We zien bijvoorbeeld dat particulieren uit regiogemeenten accommodaties in Dordrecht huren en willen de huurprijzen voor deze doelgroep vergelijkbaar maken met andere regiogemeenten.

12. Verminderen communicatie sociaal domein

We besparen op de kosten van communicatie-uitingen binnen het sociaal domein. Momenteel wordt geld uitgegeven aan verschillende communicatie-uitingen. Variërend van bewustwordingscampagnes, bijvoorbeeld tijdens speciale weken in het jaar (Week van de Opvoeding, Stoptober, Week van Respect), tot het opmaken van (publieksversies) van beleidsstukken. We willen op deze kosten besparen om twee redenen:

- De lokale communicatie-uitingen hebben weinig effect (lees: worden weinig gelezen/gezien en brengen dus nauwelijks gedragsveranderingen teweeg bij inwoners), in het bijzonder bij inwoners in de meest kwetsbare situaties;
- We zien het als taak van de landelijke overheid om bewustwordingscampagnes te ontwikkelen (à la Postbus 51).

13. Beperkt participeren in de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)

De gemeente neemt deel aan de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC). Op dit moment wordt de regeling voor 40% door het Rijk bekostigt. De overige 60% wordt deels vanuit de algemene middelen van de gemeente, deels door andere rijksmiddelen (GALA, Preventie met gezag) en deels door partijen uit het maatschappelijk middenveld (o.a. onderwijs, sportbonden, verenigingen) bekostigt. Het Rijk gaat haar bijdrage naar verwachting met 10% korten vanaf 2026. Wij volgen deze korting, wat betekent dat we een bezuiniging van 10% op het gemeentelijke cofinancieringsdeel voor deze regeling doorvoeren.

14. Geen Sportuitblinkers en Sportcongres

Per 2026 stoppen wij met het organiseren van Sportuitblinkers en het Sportcongres. Sportuitblinkers is een jaarlijks sportfeest waar onze toptalenten worden geëerd en mooie verhalen worden gedeeld ter inspiratie voor iedereen. Prijzen worden uitgereikt door een jury voor grote sportieve prestaties. Sportcongres is het enige evenement waar clubbestuurders, vrijwilligers, commerciële en maatschappelijke sportondernemers met de gemeente Dordrecht samenkomen met als doel de Dordtse sportaanbieders te inspireren, te ontmoeten en te informeren.

15. Bijstellen opgave Samen voor Gezond en Lokale Impuls Jeugd

We stellen een deel van het opgave budget binnen de Dienst Gezondheid & jeugd (DG&J) bij. De opgave Samen voor Gezond is één van de opgaven binnen de DG&J en we zien al een aantal jaar dat er budget overblijft op deze opgave. In de opgave worden velerlei gezondheid bevorderende activiteiten uitgevoerd door de GGD Zuid-Holland-Zuid. Ook zien we dat er jaarlijks budget

overblijft op de lokale Impuls jeugd(hulp). Dit budget is bedoeld om flexibel in te zetten voor (preventieve) investeringen.

16. No-shows jeugdhulp en Wmo

We bieden zorgaanbieders niet langer een opslag voor no shows in de jeugdhulp en zorgverlening vanuit de Wmo. We zien met enige regelmaat no shows en we streven ernaar aanbieders efficiënter te laten werken, omdat deze no shows leiden tot productiviteitsverlies. Door cliënten hier zelf verantwoordelijk voor te maken en hen hier zelf voor te laten betalen verwachten we een gedragsverandering en minder no shows. Door een lager aantal no shows kan de caseload bij aanbieders omhoog. In de tarieven die we momenteel betalen aan deze aanbieders zit een opslag voor no show, die we er dan uit halen. Het eventueel in rekening brengen van de no show kosten bij cliënten is aan de aanbieders (zoals bij tandarts, ziekenhuis en dergelijke).

17. Jeugdhulpvervoer (extra kosten voorkomen)

We zetten met verschillende maatregelen in op normalisatie binnen het jeugdhulpvervoer en op de verantwoordelijkheid van ouders. Hiertoe passen we de verordening Jeugdhulp aan.

Door weinig combinatiemogelijkheden in het jeugdhulpvervoer zijn er op dit moment veel soloritten (75% regionaal). Dit drukt zowel op de middelen als op het personeel (chauffeurs). Met deze maatregel proberen we deze druk terug te dringen.

18. Minder aanbod jeugdhulp

We stoppen met het niet-wettelijke aanbod aan jeugdhulp en beperken ons tot het wettelijk minimum volgens de Jeugdwet. Bij de definitieve uitwerking van deze maatregel bekijken we de precieze mogelijkheden die de huidige wet- en regelgeving biedt.

19. Algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning

We richten een algemene voorziening 'huishoudelijke ondersteuning' op waarbij we een eigen bijdrage vragen. Hiermee nemen we een voorschot op de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen die gepland staat voor 1 januari 2027. Bij deze algemene voorziening kijken we naar maatwerk of een tegemoetkoming voor kwetsbare inwoners en minima. Via de algemene voorziening bieden we vooral een alternatief voor de groep met lichte huishoudelijke ondersteuning, waarbij 2 uur per 2 weken ondersteuning afdoende is. Voor de algemene voorziening is een lichte toets afdoende. Bij een hogere behoefte kan alsnog een maatwerkvoorziening worden geboden via de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal.

Daar er in de maatwerkvoorziening een palet aan aanbieders is waaruit een inwoner kan kiezen, zal de algemene voorziening minder keuzevrijheid aanbieden. Het aanpassen van de diverse onderdelen van de Wmo naar een algemene voorziening kan tot een forse kostenstijging leiden voor inwoners. Op dit moment betalen mensen namelijk een eenmalig abonnementstarief van € 21 per maand ongeacht het aantal uren dat wordt geleverd.

20. Algemene voorziening scootmobielen & deelscootmobiel

We maken een algemene voorziening van de scootmobielen in bruikleen met een maandelijkse bijdrage. Indien inwoners in een complex van een woningcorporatie wonen zijn er deelscootmobielen beschikbaar, waarbij de maandelijkse bijdrage lager is. Inwoners met een scootmobiel kunnen binnen Dordrecht niet langer gebruik maken van de Drechthopper/Wijkhopper.

21. Beschikingsvrije dagbesteding

We zetten in op beschikingsvrije dagbesteding. Bij deze vorm van dagbesteding geef je meer ruimte aan de inwoner om elkaar te ontmoeten. Dit verkleint de eenzaamheid en stimuleert onderlinge contacten. Een beschikingsvrije dagbesteding brengt inwoners van verschillende niveaus en doelgroepen samen. Inwoners kunnen makkelijker op hun eigen kracht aan worden gesproken en kunnen elkaar ondersteunen. Je kunt de geïndiceerde doelgroep meer dan nu combineren met vrije inloop, participatie, welzijn en ontwikkelen naar werk.

Uiteraard is niet iedere doelgroep makkelijk te mixen, dus hier zal aandacht voor zijn. Ook is er aandacht voor het doorbreken van stigma's/labels van mensen met een beperking.

22. Lichte algemene begeleiding naar algemene voorziening

We bieden lichte vormen van individuele begeleiding (IB0 en IB1) als algemene voorziening aan. Het maakt de zorg laagdrempeliger, er kan een betere koppeling gelegd worden met het voorliggend veld en een efficiëntere inzet van onze middelen.

23. Drechthopper

Op basis van inzichten van onze partners Stroomlijn Gemeenschappelijk Regeling Sociaal wijzigen we een aantal zaken in het Drechthopper aanbod:

- *Waar mogelijk de Wijkhopper voorliggend maken aan Drechthopper voor korte ritten:*
We zien dat ca. 80% van de doelgroep op jaarbasis minder dan 300 km reist met de Drechthopper. De Wijkhopper is beschikbaar voor inwoners die korte ritten willen boeken, alleen inwoners willen niet altijd gebruik maken van dit vervoersmiddel. Door het verplicht stellen van de Wijkhopper voor korte ritten verhogen we de efficiency van beide en besparen we kosten. De kosten van vervoer door de Wijkhopper zijn namelijk lager dan de Drechthopper. We houden hierbij rekening met inwoners die niet aan de voorwaarde criteria van de Wijkhopper voldoen (medische redenen – een rolstoel kan bijvoorbeeld niet mee bij de Wijkhopper).
- *Bundelen van ritten en verruimen van reserveringstijd:*
We verruimen de reserveringstijd naar 24 uur vooraf (nu: minimaal 4 uur van tevoren), wat voordelen biedt bij de planning. Zo kunnen ritten met elkaar worden gebundeld, bijvoorbeeld naar de markt of woningboulevard, waardoor de Drechthopper meer mensen tegelijk vervoert. Ervaring uit het verleden toont aan dat er door het aanpassen van de reserveringstijd ca. 10% minder gebruik wordt gemaakt van de Drechthopper.
- *Tarief gelijk stellen aan OV-tarief:*
Doordat het Drechthopper tarief (opstap €0,65, dal tarief €0,10 en spits €0,18) op dit moment lager is dan het OV-tarief (opstap €1,12 en km tarief €0,20) worden inwoners met alleen een Drechthopperspas niet alleen gecompenseerd in hun mobiliteitsverlies, maar gaan zij er ook financieel op voorruit ten op zichten van hun situatie voorafgaand aan het mobiliteitsverlies. Verhoging van het tarief zou de inkomsten per rit verhogen en leidt mogelijk ook tot meer gebruik van het reguliere OV.

24. Beschermd wonen – Realistischer begroten maatwerkvoorzieningen

Door realistischer te begroten bij maatwerkvoorzieningen kunnen we "lucht" uit de begroting halen en naar verwachting € 700.000 te bezuinigen. Hiervan komt 35% ten goede aan de gemeente Dordrecht. Deze besparing is haalbaar tot 2029 daar de verwachting is dat het financiële voordeel als "voordeelgemeente" bij de herverdeling van middelen vervalst.

25. Beschermd wonen – Overhead doorbelasten aan regiogemeenten

We starten met het doorbelasten van overhead op personele kosten aan de regiogemeenten op het dossier Beschermd wonen. Sinds de start van de centrumgemeente rol van Dordrecht in 2015 maakt de gemeente personele kosten voor het uitvoeren van deze rol. Tot voor kort belastte de gemeente Dordrecht de overhead op de personele kosten niet door aan de individuele gemeenten in de regio (Zwijndrecht, Alblasterdam, Papendrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Gorinchem en Molenlanden). We gaan met terugwerkende kracht per 2024 starten met het structureel doorbelasten van deze kosten op een percentage van 79% (het landelijk gemiddelde voor indirecte kosten).

26. Urgentieregeling aangepaste woningen beter coördineren

We passen de urgentieregeling aangepaste woningen aan en zetten in op betere monitoring hiervan, zodat mindervalide woningen alleen aan mindervalide inwoners worden toegekend. In het huidige urgentie systeem worden nu nog te vaak aangepaste woningen toegewezen aan mensen die deze nodig niet nodig hebben. De valide inwoner gaat wonen in een woning geschikt voor de mindervalide inwoner. Door het beperkte aanbod mindervalide woningen grijpt de doelgroep mindervalide op deze momenten mis. De mindervalide inwoner woont daardoor nu te vaak in een ongeschikte woning en deze moet dan op kosten van de Wmo aangepast worden. Door de regeling aan te passen, besparen we op deze extra Wmo kosten.

5. Lerend en Ondernemend

Achttien activiteiten van het [programma Lerend en Ondernemend Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen op schema. Onderstaand lichten we twee beleidsafwijkingen toe.

We stimuleren de samenwerking tussen werkgevers en (hoger en middelbaar beroeps-) onderwijs.

We blijven ons inzetten op het stimuleren van de samenwerking tussen werkgevers en onderwijs, maar gaan dit jaar ook bestuurlijk in gesprek over de mate waarin we dat doen.

We starten de uitgifte van Distripark Fase 2.

Door netcongestie lopen we mogelijk vertraging op in de uitgifte van de kavels van Distripark. In de tussentijd wordt er gekeken naar oplossingen in het delen van energie en energie coöperaties op terreinen. Op kavelniveau worden oplossingen gezocht in bijvoorbeeld batterijopslag.

Financiële ontwikkelingen

		Bedragen x € 1.000				
Programma 5 Lerend & Ondernemend Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1.	Sloop onderwijshuisvesting en inrichting openbare ruimte	-1.500	0	0	0	0
2.	Bijdrage Arcade	0	-300	-300	-300	-300
<i>investeringen (kapitaallasten)</i>						
3.	Vervanging Gymzalen (1.553K 2027, 3.200K 2028, 2.830K 2029)	0	0	0	-100	-290
4.	IHP VO (6.405K 2026, 7.540K 2027, 35.440K 2028, 64.540K 2029)	0	0	-130	-450	-1.160
5.	Huisvesting VSO De Stroom (625K 2026)	0	0	-70	-70	-70
6.	<i>Indexaties</i>					
	Indexaties uitgaven	0	-735	-695	-695	-695
	Indexaties inkomsten	0	25	25	25	25
Administratief neutrale ontwikkelingen						
7.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	295	-20	-20	-20	-20
Ombuigingen						
8.	Inwonerbijdrage Dienst Gezondheid & Jeugd afschaffen	0	90	90	90	90
9.	Veilen gronden gerelateerd aan schaarse rechten	0	0	0	50	100
10.	Economie - bijdrage Stichting DEAL	0	120	120	120	120
11.	Bibliotheek: versoberen dienstverlening	0	0	140	140	140
Wijziging saldo programma		-1.205	-820	-840	-1.210	-2.060

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. Sloop onderwijshuisvesting en inrichting openbare ruimte

In 2025 storten we € 1.500.000 meer in de reserve onderwijshuisvesting dan begroot, omdat budget nodig is voor sloopkosten en bouwrijp maken van gronden (zorgplicht van de gemeente) ten behoeve van vervangende nieuwbouw POSO (Primair Onderwijs Speciaal onderwijs), en de daarbij horende kosten voor het inrichten van de openbare ruimte. Deze middelen reserveren we in de reserve, zodat wanneer Arcade gaat bouwen, we dit budget ter beschikking stellen.

2. Bijdrage Arcade

De lasten zijn structureel € 300.000 per jaar hoger dan begroot voor de jaren 2026-2029. Voor de jaren 2030-2033 gaat het om € 750.000 per jaar. De reden hiervoor is dat de 8-jaarlijkse actualisatie van het meerjarenplan onderwijshuisvesting en de meerjarenbegroting leiden tot hogere lasten bij Arcade. Dit als gevolg van gestegen (ver-)bouwkosten, waardoor de nieuwe investeringsplanning leidt tot hogere kapitaallasten, en hogere belastingen en verzekeringspremies. Conform artikel 6 van de overeenkomst doordecentralisatie, kan Arcade hier aanspraak op maken. De bijdrage aan Arcade stijgt hierdoor evenredig.

Vervangingsinvesteringen

3. Vervanging gymzalen

Voor de periode 2027-2030 zijn kredieten nodig voor gymzalen van in totaal € 11 miljoen (€ 1,6 miljoen in 2027, € 3,2 miljoen in 2028, € 2,8 miljoen in 2029 en € 1,7 miljoen in 2030 en eenzelfde bedrag in 2031). Dit omdat enkele gymzalen aan renovatie of nieuwbouw toe zijn. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen structureel ca. € 95.000 in 2028, oplopend naar € 700.000 vanaf jaar 2032.

Het bieden van voldoende ruimte voor gymnastiekonderwijs in het basis- en voortgezet onderwijs is een wettelijke taak van de gemeente. In 2020 is het "IHP Gymzalen" vastgesteld door de gemeenteraad (2020-0062199) waarin staat dat we kredieten aanvragen via de perspectiefnota. In dit huisvestingsplan is voor de jaren 2021-2030 vervanging en renovatie van 13 gymzalen opgenomen. Voor de eerste zeven zalen is in 2020 en 2023 reeds budget gereserveerd via de kadernota. Voor de volgende vier zalen van het IHP Gymzalen vragen we dit krediet aan via deze perspectiefnota. Het gaat om renovatie en verduurzaming van de volgende 3 zalen: Nolensweg, Dubbelmondestraat en Dintelstraat en van nieuwbouw voor de gymzaal aan de Weegschaal. Voor 2027 vragen we een krediet aan van € 1.553.000, voor 2028 voor een bedrag van € 3.200.000 en voor 2029 voor een bedrag van € 2.830.000.

De laatste twee gymzalen uit het IHP Gymzalen vallen buiten de termijn van deze Perspectiefnota 2026. Het betreft nieuwbouw van de gymzalen: Sandenburg en Ockenburg. Nieuwbouw van deze gymzalen is voorzien in 2030 en 2031.

4. IHP Voortgezet onderwijs

De gemeente en schoolbesturen zijn samen verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting in het Voortgezet Onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs. De gemeente financiert nieuwbouw, terwijl schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor onderhoud en exploitatiekosten. Voor grootschalige renovatie en verduurzaming is er een gezamenlijke verantwoordelijkheid, vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Dit plan, vastgesteld begin 2024, richt zich op het behouden en versterken van Dordrecht als aantrekkelijke onderwijsstad. De komende jaren omvatten nieuwbouwprojecten zoals renovatie of nieuwbouw van het Insula College en verduurzaming van het Johan De Witt Gymnasium. Diverse onderzoeken en studies worden uitgevoerd ter voorbereiding. De totale investeringsperiode beslaat 8 jaar.

Voor de periode 2026 – 2030 zijn voor het integraal huisvestingsplan voortgezet onderwijs kredieten nodig voor in totaal € 139,5 miljoen (€ 6,4 miljoen in 2026, € 7,5 miljoen in 2027, € 35,4 miljoen in 2028, € 64,5 miljoen in 2029 en € 25,6 miljoen in 2030). De hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen structureel € 130.000 in jaar 2027 oplopend tot ca. € 3.600.000 in 2030. In de begroting was hiermee al deels rekening gehouden met de stelpost voor vervangingsinvesteringen. De resterende benodigde kapitaallasten nemen we nu op in de begroting zodat we voldoende dekking hebben voor de totale kapitaallasten. Voor het beschikbaar stellen van het krediet (over de periode 2026-2030) leggen we een separaat voorstel aan de raad voor. We vragen nu wel een krediet aan voor de verduurzaming van het Johan de Witt Gymnasium voor een bedrag van € 5,4 miljoen.

5. Huisvesting VSO De Stroom

Voor 2026 vragen we voor de uitbreiding van VSO De Stroom gevestigd te Reeweg Zuid een verhoging van het krediet aan van € 625.000. Het Schoolbestuur SPON heeft voor VSO De Stroom uitbreiding in de voorziening onderwijshuisvesting toegekend gekregen. VSO De Stroom heeft een

structurele toename van het aantal leerlingen, waardoor er een capaciteitsvraagstuk is en een wachtlijst is ontstaan. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen structureel € 70.000 vanaf 2027.

Indexaties

6. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

7. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

8. Inwonerbijdrage Dienst Gezondheid & Jeugd afschaffen

Voor de wettelijke taken van de Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) stellen we, naast rijksmiddelen, geen extra middelen via een inwonerbijdrage beschikbaar. De DG&J ontving deze middelen namelijk omdat ze niet voldoende geld kreeg van het Rijk voor de uitvoering van de wettelijke taken. De afgelopen jaren bleef echter steeds budget over op deze taak, daarom passen we het budget aan. Het gaat hier om onderwijs-gerelateerde taken, zoals het Doorstroompunt (RMC) en het Regionaal Programma Voortijdig Schoolverlaten (VSV). Het afschaffen van de inwonersbijdrage betekent niet dat de inzet om VSV en jeugdwerkloosheid te voorkomen in het gedrang komt. Door de wet school naar duurzaam werk komt hier aanvullende regionale financiering voor.

9. Veilen gronden gerelateerd aan schaarse rechten

We gaan meer inkomsten genereren door het veilen van grond, gerelateerd aan mogelijke schaarse rechten. Denk hierbij aan brandstofverkooppunten waaronder bijvoorbeeld ook commerciële snellaadpunten. Hiervoor is het belangrijk om te inventariseren welke gronden hiervoor in aanmerking komen en aan welke schaarse rechten we dit kunnen relateren. De financiële onderbouwing en organisatorische inzet wordt daarmee nog verder uitgewerkt.

10. Economie – bijdrage Stichting DEAL

We richten de geldstromen voor economische acquisitie en promotie anders in. Sinds 2014 worden deze activiteiten voor de Drechtsteden-gemeenten georganiseerd via de acquisitie- en promotieorganisatie Stichting DEAL. De oprichting is destijds ingegeven om met elkaar meer slagkracht te organiseren als het gaat om het acquireren van bedrijven van buiten de Drechtsteden en het daarvoor promoten van de regio. DEAL ontvangt daarvoor – buiten de regionale inwonerbijdrage om - vanuit de gemeente Dordrecht een exploitatiebijdrage van € 120.000 (met jaarlijkse indexering).

Inmiddels zien we dat de door een inhaalslag die we als regio hebben gemaakt als het gaat om banenontwikkeling (in aantallen), maar bovenal een wijziging van opgaven (meer sturing op kwaliteit van banen en clusterversterking op de maritieme terreinen) ook de behoefte aan acquisitie en economische promotie op inhoud is gewijzigd. Vanuit het Rijk en Europa is veel meer aandacht gekomen voor thema's als strategische autonomie, het behoud en de versterking van de (maritieme) maakindustrie en innovatiebevordering & energietransitie. Dit brengt nieuwe, grootschalige, geldstromen met zich mee waar we als regio in de uitvoering van projecten en programma's met nadrukkelijk ook een maatschappelijk belang (zoals bijvoorbeeld verduurzaming van de binnenvaart gericht op terugdringen emissies, maar ook combinaties met het regionaal

beroepsonderwijs) van kunnen profiteren. Om dit te kunnen doen, is wel een andere aanpak nodig. Een aanpak die minder overheid gedreven is en veel meer wordt ingezet vanuit gezamenlijke agendavoering en co-creatie met regionaal (georganiseerd) bedrijfsleven en onderwijs, waarbij ook deze partijen zelf meedelen in de feitelijke investeringen die gedaan moeten worden. Om naar het voorbeeld van de brainport Eindhoven in deze opzet te slagen en de aanpak te structureren en te borgen, wordt een kleine maar wendbare organisatie (werknaam: BV Smart Delta & Partners) in de benen gezet. Deze organisatie kan - weliswaar met minder inbreng van gemeentelijke exploitatiemiddelen, maar wel met meer eigenaarschap vanuit het regionaal bedrijfsleven - meer impact maken naar projecten en investeringen die uiteindelijk ook bijdragen aan economische structuurversterking van de regio als geheel.

Hierdoor kunnen geldstromen anders worden gericht: meer op specifieke projecten met bijbehorende financiering en minder op het generieke budget.

11. Bibliotheek – versoberen dienstverlening

We wensen geen vestiging te sluiten vanwege de belangrijke functies van de bibliotheek in wijken. We kiezen ervoor de bezuiniging te realiseren door versobering van de dienstverlening van de bibliotheek, aangepaste programmering en/of bezuiniging op taken die de bibliotheek uitvoert in opdracht van de gemeente. Voor de keuze van maatregelen is nader onderzoek nodig in overleg met de bibliotheek. We gaan daarom uit van een taakstellende bezuiniging die nader wordt ingevuld met maatregelen.

6. Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Dertien activiteiten van het [programma Bouwend en Bereikbaar Dordrecht](#) zoals opgenomen in de Begroting 2025 liggen op schema. Onderstaand lichten we twee beleidsafwijkingen toe.

We maken woningbouw mogelijk door gronduitgifte, gebiedsontwikkeling, omgevingsplannen (vervangt de bestemmingsplannen) en begeleiden van initiatieven.

Het bestemmingsplan van de eerste fase Maasterras is eind 2024 niet ter besluitvorming aangeboden. Dit staat nu gepland voor het tweede kwartaal 2025.

We brengen een Ontwikkelstrategie voor Dordrecht tot stand.

Als uitwerking van de Omgevingsvisie 2.0 stellen we een ontwikkelstrategie op. Deze dient als gedetailleerdere leidraad voor de ontwikkeling van de stad. Afronding van de Ontwikkelstrategie vindt plaats in 2026.

Financiële ontwikkelingen

		Bedragen x € 1.000				
Programma 6 Bouwend & Bereikbaar Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1.	Parkeren	0	-875	-875	-875	-875
2.	Achterom	-1.545	0	0	0	0
<i>Investerings (kapitaallasten)</i>						
3a.	Achterom - voorbereiding renovatie (535K 2025)	0	0	-25	-25	-25
3b.	dekking Achterom uit huuropbrengsten externe gebruikers	0	0	25	25	25
4.	Maasterras fase 1 (1.000K '25, 2.000K '26 t/m '28, 7.400K '29)	-20	-60	-100	-140	-148
5.	<i>Indexaties</i>					
	Indexaties uitgaven	0	-215	-210	-210	-210
	Indexaties inkomsten	0	280	280	285	285
Administratief neutrale ontwikkelingen						
6.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	320	320	320	320	320
Ombuigingen						
7.	Leges tijdelijke verkeersmaatregelen	0	0	0	250	250
8.	Bijdragen ontwikkelaars	0	150	300	300	300
9.	Bestaande woningen splitsen	0	0	20	30	40
10.	Ombuiging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst ZHZ	0	500	500	500	500
Wijziging saldo programma		-1.245	100	235	460	462

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. Parkeren

De lasten zijn vanaf 2026 € 875.000 structureel hoger vanwege het uitgangspunt dat de parkeerexploitatie een gesloten systeem is. In het raadsvoorstel parkeertarieven is daarom het stoppen met afdragen aan de exploitatie als "knop" aangewezen om de totale ambitie rond parkeergarages betaalbaarder te maken. Verder zal daarbij nog onderzocht worden of dan ook echt alle gemeentelijke straatparkeerkosten aan de businesscase worden toegerekend.

2. Achterom

Het gemeentelijk vastgoed Achterom 103-121 is verouderd, staat leeg en kan in de huidige staat niet toekomstbestendig verhuurd worden. Deze locatie zal derhalve worden gerenoveerd, verduurzaamd en herontwikkeld. De renovatie van het kantoorgebouw etc. van eerdere investeringen in het gebouw, zoals de klimaatinstallaties, die niet langer benut kunnen worden op

moment van renovatie maar nog niet volledig zijn afgeschreven. De totale afboeking bedraagt eenmalig € 1.545.000.

Gelijktijdig met deze renovatie wordt gekeken naar de ontwikkelmogelijkheden voor het Paviljoen, welk aan de voorzijde van het kantoorgebouw ligt. Momenteel is een ontwikkelplan in voorbereiding waarbij wordt onderzocht hoe de exploitatie van dit deel van het gebouw vormgegeven zal worden.

Er zit tijdsdruk op deze renovatie en herontwikkeling omdat besloten is om de backoffice activiteiten van de GR Sociaal in het Achterom onder te brengen en dit rond dezelfde periode als de inhuizing van het Dordthuis dient te gebeuren. Rondom de inhuizing van de GR Sociaal in Dordthuis speelt een BTW vraagstuk. Door alleen de frontoffice van GR Sociaal in het Dordthuis te vestigen kan de BTW afdracht en daarmee de financiële impact hiervan worden verlaagd. De ontwikkelmogelijkheden en ligging van het Achterom waren doorslaggevend om de backoffice activiteiten hier onder te gaan brengen. De oorspronkelijk beoogde backoffice vierkante meters in het Dordthuis kunnen (tegen dezelfde huisvestingskosten) worden ingevuld door de servicegemeente activiteiten die nu nog vanuit de locatie Noordendijk plaatsvinden. Voor die locatie is een onderzoek gestart naar herontwikkelingsscenario's.

Investerings

3. Achterom - voorbereidingskrediet renovatie en dekking

Voor de ontwikkeling Achterom vragen we tegelijkertijd een voorbereidingskrediet aan voor een nadere uitwerking en optimalisering van de huidige renovatieplannen van € 535.000. Het voorbereidingskrediet is onderdeel van de exploitatie. De kapitaallasten van dit krediet verwerken we in de verhuursom en zijn daarmee afgedekt.

4. Maasterras fase 1

Als onderdeel van het programma Stadsas Dordrecht vormt het Maasterras een grote stap in het versterken van de stad door het toevoegen van ruim 2.000 woningen.

Door het toevoegen van woningen en daarmee inwoners draagt de ontwikkeling ook bij aan een beter draagvlak voor de bestaande voorzieningen in de stad. Dit draagvlak uit zich ook in toekomstige hogere gemeentelijke inkomsten die nog niet in de begroting zijn verwerkt.

Binnen de businesscase van het Maasterras is een aantal investeringen opgenomen die ten goede komen aan heel de stad. Dit betreft een rioolgemaal inclusief bergbezinkbassin, de tunnel in deelgebied M1 en de nieuwe aanlanding van de brug.

Voor de tunnel en het gemaal is in 2029 een voorbereidingskrediet opgenomen van € 0,6 miljoen. Zodra er meer duidelijk is over de gemeentelijke kosten voor het gemaal en de tunnel worden de betreffende kredieten in volledigheid voor de uitvoering aangevraagd.

De totale kapitaallasten voor de investeringen in Maasterras fase 1 lopen op tot structureel € 1,26 miljoen. Het bedrag aan rentelasten wat nu is opgenomen in de programmatabel maakt onderdeel uit van deze kapitaallast van € 1,26 miljoen. Voor meer achtergrond over deze bedragen verwijzen wij u naar het raadsvoorstel omtrent vaststelling bestemmingsplan en grondexploitatie Maasterras fase 1.

De bijbehorende rentelasten bedragen in 2025 € 20.000 en lopen daarna op tot € 148.000 in 2029. De dekking van deze rentelasten vindt plaats vanuit toekomstige groei van de stad (zie hiervoor de stelpost Groei van de Stad uitgaven op programma Bestuurlijk en Ondersteunend).

Vooruitlopend op deze kapitaallasten vragen we een krediet aan voor de voorbereiding en cofinanciering voor de verkorte aanlanding ter grootte van in totaal € 13,8 miljoen en € 0,6 miljoen voorbereidingskosten voor het gemaal en de tunnel.

Indexaties

4. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

5. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispoint opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

7. Leges tijdelijke verkeersmaatregelen

We heffen weer leges voor Tijdelijke VerkeersMaatregelen (TVM). In coronatijd is deze vorm van leges afgeschaft. Het gaat om ongeveer 1.200 aanvragen per jaar. Van de 1.200 aanvragen, worden er ongeveer 520 omgezet in verleende 'vergunningen'. Daarnaast zijn er 240 meldingen verwerkt.

8. Bijdragen ontwikkelaars

We zetten in op het verhalen van alle kosten bij ontwikkelaars. Bij ontwikkelingen door derden zetten wij ons als gemeente in. Volgens de wet moet de gemeente deze kosten via een anterieure overeenkomst verhalen op de initiatiefnemer. In de uitwerking van dit kostenverhaal is de gemeente tot op heden "gastvrij" geweest, met als gevolg dat de gemeente een deel van de kosten niet verhaalt.

Momenteel wordt vaak één bedrag afgesproken, terwijl processen meestal lang doorlopen met verschillende aanpassingen gedurende het proces. Om tot een volledige dekking van onze inzet te komen, is het nodig om zo snel mogelijk na de eerste screening van een derdenontwikkeling tot een intentieovereenkomst met bijbehorende betaling te komen. Daarna volgt de anterieure overeenkomst. Op het moment dat plannen gedurende dit proces gewijzigd worden, worden kosten van de gemeente doorberekend aan initiatiefnemer.

9. Bestaande woningen splitsen

In de huisvestingsverordening, die door het college is voorgesteld aan de raad (besluitvorming naar verwachting in juni 2025), zijn enkele versoepelingen opgenomen voor woningsplitsing. Om de kwaliteit van de woningvoorraad te kunnen behouden en de kwaliteit van de leefomgeving te kunnen waarborgen gaat dit alleen om specifieke situaties; bijvoorbeeld woningen waar de eigenaar zelf blijft wonen. De verwachting is dat dit om een beperkt aantal woningen (20) per jaar zal gaan. Bij ongeveer de helft van de gevallen zorgt dit voor extra inwoners, en dus extra rijksinkomsten.

10. Ombuiging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Bij de GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (hierna: OZHZ) is de uitvoering van een aantal wettelijke taken van de gemeente belegd. Tegenover een deel van de werkzaamheden van OZHZ staan legesinkomsten. Niet alle werkzaamheden van OZHZ zijn kostendekkend vanuit de legesinkomsten. Momenteel zetten we in op een zestal zoekrichtingen:

1. Legestarieven APV-taken verhogen

Er is ruimte om de legestarieven voor de werkzaamheden ten behoeve van de APV-taken te verhogen, waarmee deze op het niveau van vergelijkbare gemeenten komen. Bij de uitwerking hiervan bekijken we de samenhang met overige doorgevoerde ombuigingsmaatregelen, om stapeling bij sectoren te beperken.

2. *Onderzoek naar deregulering*

Als gemeente stellen wij de regels vast in het omgevingsplan en bepalen we welke bouwactiviteiten vergunningplichtig zijn. Wanneer meer activiteiten vergunningsvrij kunnen plaatsvinden of een versimpeling van regels wordt doorgevoerd, nemen de kosten van toetsing af.

3. *Stimuleren van vergunningsvrij bouwen*

In de kleine bouwaanvragen in met name woongebieden zitten regelmatig zaken die net niet vergunningsvrij zijn. En het zijn juist nu juist deze kleine aanvragen waar we verlies op maken. We verkennen hoe we hierin zodanig kunnen sturen dat meer activiteiten vergunningsvrij zijn.

4. *Beperken juridische toets en inzet*

Samen met OZHZ bezien we hoe we de risicobeheersing rondom buitenplanse activiteiten kunnen optimaliseren.

5. *Zakelijker omgaan met initiatieven*

We brengen op dit moment geen kosten in rekening voor de toetsing van initiatieven. We verkennen of we dit wat zakelijker kunnen aanpakken en of er mogelijkheden zijn hier kosten voor in rekening te brengen.

6. *Uitvoeringskosten bij nieuw en aangepast beleid*

Bij keuzes rondom nieuw beleid brengen we scherper in beeld welke consequenties er in de uitvoering aan verbonden zijn. Hierdoor werken we aan kostenbeperking.

7. Financiën van Dordrecht

Financiële ontwikkelingen

		Bedragen x € 1.000				
Financiën van Dordrecht		2025	2026	2027	2028	2029
		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief						
1a.	Decembercirculaire 2024	4.390	2.080	-680	-410	-105
1b.	Regionale middelen 2024 uit Decemercirculaire 2024	512	0	0	0	0
1c.	<i>dekking uit Algemene reserve</i>	-512	0	0	0	0
2a.	Facilitair management organisatie Dordthuis	-950	-930	-1.190	-1.190	-1.190
3.	Stedin dividend	-720	-2.090	-2.090	-2.090	-2.090
4.	Hogere opbrengst OZB	650	1.000	1.000	1.000	1.000
5.	Renteresultaat	1.540	1.980	1.400	1.100	600
6.	Effect Voorjaarsnota Rijk	4.900	13.700	13.700	6.900	7.450
7.	Dividend Breedband Groep	40	40	40	40	40
8.	Logiesheffing lagere inkomsten	-600	-400	-300	-200	-100
9.	Mobiliteitskaart/app en Vervoersregeling	0	-235	-235	-235	-210
10.	Fuwa Bedrijfsvoering Drechtsteden	-210	-210	-210	-210	-210
11.	Eigen risicodragers WW	-200	-200	-200	-200	-200
12.	Renovatie toren Grote Kerk (pm vanaf 2026)	-490	pm	pm	pm	pm
13.	Verhuurexploitatie Achterom 103-121	-100	-100	0	0	0
14a.	Vrijval reserve GRD-transitie	-3.800	0	0	0	0
14b.	<i>storting in Algemene Reserve</i>	3.800	0	0	0	0
15a.	<i>Vrijval bestemmingsreserves</i>	-965	0	0	0	0
15b.	<i>storting in Algemene Reserve</i>	965	0	0	0	0
16a.	Herbestemmen reserve Viersprong	-462	0	0	0	0
16b.	Storting reserve Dagrecreatieterrein	462	0	0	0	0
17.	Hogere uitkering GF - vertraging inkomensafh. bijdrage WMO	0	1.415	0	0	0
18a.	Implementatie Ombuigingen	0	-350	-250	-150	0
18b.	<i>dekking reserve Op weg naar ombuigingen</i>	0	350	250	150	0
19.	Precarioheffing	125	125	125	125	125
20.	Verhoging OZB-tarieven	0	0	490	980	1.470
21.	Onderuitputting BTW-compensatiefonds	1.750	1.750	1.750	1.750	1.750
22.	Afbouw reserve Afschrijving	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750
23a.	Aanvullen Reserve Grondbedrijf	-47.500	0	0	0	0
23b.	Dekking vrijval reserve Afschrijving	43.750	0	0	0	0
24.	Aanvullen weerstandsratio naar 1,0 (storting in RG)	-2.485	-1.620	-3.420	0	0
25.	Inzet reserve Op weg naar ombuigingen	0	0	0	3.550	0
<i>Investerings (kapitaallasten)</i>						
26.	Onderhoudsingrepen cyclus > 20 jr (1.240K 2026-2029)	0	0	-30	-30	-50
27.	Renovatie Kunstmin (300K 2026, 100K 2027)	0	0	-10	-20	-20
28.	Renovatie Energiehuis	0	0	-40	-210	-210
29.	Vrijval stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen	0	0	330	800	630
30.	Stelpost onderuitputting kapitaallasten	1.500	1.500	1.000	0	0
<i>Indexaties</i>						
31.	Indexaties uitgaven	0	-2.750	-2.750	-2.750	-2.750
	Indexaties inkomsten	0	2.265	2.265	2.265	2.265
Administratief neutrale ontwikkelingen						
32.	Totaal administratief neutrale ontwikkelingen	1.355	1.695	1.635	1.635	1.635

Bedragen x € 1.000					
Financiën van Dordrecht	2025	2026	2027	2028	2029
	saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Ombuigingen					
<i>Maatregelen Programma</i>					
33. Beheer en gebruik vastgoed	0	0	50	50	50
34. Anders exploiteren toren Grote Kerk	0	0	80	80	80
35. Verhuur en beheer woonwagenlocaties bij externe partij	0	0	95	95	95
36. Kostendekkendheid vastgoed	0	0	100	100	100
37. Stadsherstelfonds	0	50	150	150	150
<i>Programmaoverstijgende maatregelen</i>					
38. Organisatie	0	100	250	750	1.000
39. Leges kostendekkend maken	0	125	125	125	125
40. Specifieke Uitkeringen en personeelsbudget	0	250	500	500	500
41. Ombuigen extra inkomsten	0	0	0	200	200
42. Personeelskosten onder programma's en taken	0	110	215	215	215
43. Actief inzetten op lobby en subsidies	0	0	0	300	300
44. Niet toepassen gem. indexering voor subsidies in het jaar 2026	0	900	900	900	900
Wijziging saldo programma	4.995	18.800	13.295	14.315	11.795

-/- betreft een nadeel'

Ontwikkelingen met effect op financieel perspectief

1. Decembercirculaire 2024

De baten zijn € 4,4 miljoen hoger dan begroot in 2025. In de jaren 2026-2029 zijn de effecten tussen € 0,1 miljoen negatief tot € 2,1 miljoen positief. In de raadsinformatie Decembercirculaire 2024 lichten we dit nader toe. In de Decembercirculaire heeft het Rijk gelden ter beschikking gesteld voor de Regionale Energie Strategieën en voor Dordt West voor een totaalbedrag van € 512.000. Deze gelden zijn conform de besluitvorming van de Bestuursrapportage 2024 in de Algemene Reserve gestort. Omdat de uitgaven in 2025 plaatsvinden, onttrekken we deze gelden in 2025 weer uit de Algemene Reserve.

2. Facilitaire managementorganisatie

De lasten zijn vanaf 2025 structureel hoger dan begroot voor het opzetten van een Facilitaire Management Organisatie voor de gemeente Dordrecht. Voor 2025 is gerekend met € 950.000 oplopend naar € 1.190.000 vanaf het jaar 2027.

De gemeente Dordrecht loopt al enige jaren risico's op het doelmatig en rechtmatig inzetten van middelen en diensten ten behoeve van het faciliteren en huisvesten van haar (ambtelijke & bestuurlijke) organisatie. Uit eerder (intern) onderzoek blijkt dat de sturing, regie en control op de facilitaire exploitatie van huisvestingdiensten, contracten en middelen beperkt is en dat de organisatie en de regievoering is versnipperd over verschillende clusters en afdelingen binnen de gemeente Dordrecht en de Servicegemeente Drechtsteden.

Op basis van het interne onderzoek is een opdrachtdefinitie Facilitaire Management Organisatie (FMO) geformuleerd waarop de inrichting van de facilitaire ketenorganisatie voor de gemeente Dordrecht voor de langere termijn wordt bestendigd. Door een extern adviesbureau is - op basis van de opdrachtdefinitie - een advies opgesteld, welke is vastgesteld door zowel het bestuur als het concern. Het vastgestelde advies is in deze nota verwerkt.

Eind tweede kwartaal 2026 beoogt de gemeente Dordrecht met 4 partners het nieuwe Dordthuis te betrekken. De gemeente is gebouweigenaar en zal voor de partners optreden als verhuurder en als leverancier van de dienstverlening voor een volledig gefaciliteerde werkplekomgeving en publiek toegankelijke zone. Dit maakt de gemeente verantwoordelijk voor de gebouw-gebonden dienstverlening en aanvullende dienstverlening zoals beveiliging, horeca, schoonmaak, ontvangst en infrastructurele ICT-services. De ingebruikname van het Dordthuis stelt daarmee nieuwe vragen aan de organisatie van - en regie op de facilitaire dienstverlening. Een deel van deze FMO kosten belasten we via de gebruiksovereenkomsten met partners voor het Dordthuis door. Deze baten zijn in mindering gebracht op de bedragen van deze ontwikkeling.

3. Stedin dividend

De baten van Stedin zijn structureel lager dan begroot. Voor 2025 verwachten we € 720.000 minder dividend en vanaf 2026 € 2.090.000 minder. We passen jaarlijks de dividendverwachting aan op basis van informatie van de onderneming, aangevuld met cijferinterpretatie van de aandeelhouderscommissie. De prijsafspraken voor de nieuwe reguleringsperiode worden eind 2026 bekend. De insteek is betaalbaarheid van tarieven op langere termijn. Dit kan effect hebben op de winstuitkering. Het dividend wordt immers mede opgebracht via de tarieven. Daarom verlagen we de dividendraming vanaf 2026 met € 2 miljoen naar € 6 miljoen per jaar. Voor 2025 rekenen we op € 4,3 miljoen dividenduitkering.

4. Hogere opbrengst OZB

Jaarlijks zien we bij de jaarrekening dat meer OZB wordt opgehaald dan waar we bij de begroting vanuit gaan. Dit houdt verband met achterstand in taxaties en/of hogere taxatiewaarden van in aanbouw zijnde onroerende zaken. Dit is aanleiding geweest om Gemeentebelastingen Drechtsteden (GBD) te vragen dit nader te analyseren en te kijken of een hoger bedrag ramen bij de begroting mogelijk is. Deze analyse is begin mei door de GBD afgerond. Aangegeven is dat de geraamde OZB-opbrengst voor 2025 met € 650.000 en vanaf 2026 structureel met € 1 miljoen verhoogd kan worden, zonder daarvoor het tarief voor de belasting extra te verhogen. Dit heeft dus geen effect op de woonlasten. Tegelijkertijd is een plan in uitvoering om de achterstanden bij de taxaties verder in te lopen.

5. Renteresultaat

De rentebaten zijn voor het jaar 2025 € 1.540.000 hoger dan begroot en vanaf 2026 € 1.980.000 hoger dan begroot met een aflopend effect naar € 600.000 in 2029. Dit komt doordat het uitgavenpatroon op diverse projectbudgetten lager is dan bij de Begroting 2025 werd verwacht. We kunnen hierdoor langer profiteren van de opbrengst van de verkoop van Eneco aandelen en bevoorschotting vanuit subsidies. Het banksaldo blijft hierdoor dus hoger wat leidt tot hogere rentebaten.

6. Effect Voorjaarsnota Rijk

Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota aangegeven gemeenten te gaan compenseren voor gestegen kosten in de jeugdzorg en de forse bezuiniging vanuit de hervormingsagenda jeugd (HAJ). De compensatie is:

- Structureel zo'n € 3,5 miljoen per jaar voor bestaande tekorten in de jeugdzorg. Dit bedrag is gebaseerd op 50% van de landelijke tekorten (zie van Ark). Omdat gemeenten ook te weinig hebben gedaan om de tekorten op te lossen en de HAJ uit te voeren, wordt slechts de helft van het tekort gecompenseerd;
- Structureel zo'n € 7 miljoen per jaar als gevolg van een hogere uitkeringsfactor gemeentefonds. De belangrijkste reden hiervoor is het herstellen van het accres, dat door de korting HAJ te laag is geweest. Het Rijk geeft nu alsnog het gemiste accres terug. Hiernaast zitten er nog enkele kleinere effecten in de uitkeringsfactor;
- Voor 2026 en 2027 wordt incidenteel het resterende bedrag van de taakstelling HAJ aan gemeenten teruggegeven. Voor Dordrecht is dat ongeveer € 3,5 miljoen per jaar. Hiermee is de korting HAJ tijdelijk geschrapt en hebben gemeenten in de jaren 2026 en 2027 de gekorte begrotingsruimte terug;
- Vanaf 2028 vervalt deze incidentele bijdrage én worden extra maatregelen ingevoerd. Er wordt een eigen bijdrage in de jeugdzorg ingevoerd en de trajectduur wordt verkort, wat samen € 2,5 miljoen per jaar moet opleveren. Wij gaan ervan uit dat dit leidt tot een daadwerkelijke daling van de kosten en dus een neutraal effect heeft op de Dordtse Begroting. Het is een verantwoordelijkheid van het Rijk die de Wet moet aanpassen. Mocht dit niet (tijdig) lukken gaan wij ervan uit dat het Rijk deze korting alsnog terugdraait. Daarnaast indexeert het Rijk de oorspronkelijke taakstelling van de HAJ naar prijspeil 2028, waardoor de taakstelling met € 3,5 miljoen per jaar toeneemt.

Het uiteindelijke effect van de Voorjaarsnota Rijk bedraagt in 2025 € 4,9 miljoen, in 2026 en 2027 € 13,7 miljoen, in 2028 € 6,9 miljoen en in 2029 en verder € 7,45 miljoen.

7. Dividend Breedband Groep

De dividendbaten zijn vanaf 2025 voor € 40.000 als structurele inkomst opgenomen. Gezien de bedrijfsresultaten en de conservatieve financiering van de onderneming verwachten wij echter dat een hogere afdracht mogelijk én verantwoord is. Dit vergt echter nog besluitvorming over het dividendbeleid, tezamen met de andere certificaathouders en de onderneming; reden waarom deze nu nog niet in de raming wordt opgenomen en we de raming baseren op historische gegevens.

8. Logiesheffing lagere inkomsten

De baten zijn voor 2025 € 600.000 aflopend tot € 100.000 in 2029 lager dan begroot, omdat de inkomsten in werkelijkheid lager uitvallen dan de eerdere inschattingen.

In de Kadernota 2024 is de begroting van de logiesheffing aangepast vanwege een tariefsverhoging maar ook de verwachting van een stijging van het aantal overnachtingen, door groei van het aantal hotelkamers in de stad. Echter blijkt dat de groei van het aantal overnachtingen niet plaatsvindt doordat bij Europarcs een deel van het park gebruikt wordt voor bewoning, de effecten van de verbouwingen van hotel van der Valk en Bastion hotel pas vanaf 2025 zichtbaar gaan worden en in het Postillion hotel asielzoekers gehuisvest zijn waardoor er minder kamers voor overnachtingen beschikbaar zijn. Het nieuwe hotel aan het Vrieseplein geeft pas vanaf 2027 inkomsten uit logiesheffing.

9. Mobiliteitskaart/app en vervoersregeling

De lasten zijn vanaf 2026 door de invoering van de mobiliteitskaart/app en de nieuwe moderne vervoersregeling voor gemeente Dordrecht € 235.000 hoger dan begroot.

Met de mobiliteitskaart/app reizen medewerkers flexibel en maken hierdoor eenvoudig gebruik verschillende vervoersmiddelen. Dit moderniseert de vervoersregeling, stimuleert duurzame mobiliteit en voldoet aan de CO₂-rapportageverplichting. De nieuwe vervoersregeling biedt vergoedingen voor woon-werkverkeer, met verschillende tarieven voor emissie-loze tweewielers, auto's en openbaar vervoer. Een compensatieregeling is ingesteld voor medewerkers die financieel nadeel ervaren. De bijstelling bevat een mogelijke stijging van de OV-kosten en incidentele kosten gedurende drie jaar voor een compensatieregeling naar aanleiding van een regionaal besluit uit 2022. Ook de vakbonden hebben expliciet aangegeven niet akkoord te gaan met de nieuwe vervoersregeling zonder de voorgestelde kilometervergoeding en compensatieregeling.

10. Functiewaardering bedrijfsvoering Drechtsteden

De lasten zijn vanaf 2025 door herwaardering van functies structureel € 210.000 hoger dan begroot.

11. Eigen risicodrager Werkloosheidswet (WW)

De lasten zijn vanaf 2025 structureel € 200.000 hoger dan begroot, omdat de ingeboekte bezuiniging op het budget voor het eigen risicodragerschap van de WW niet haalbaar blijkt te zijn.

Als gemeente zijn we verplicht om de effecten van de werkloosheidswet aan het UWV te vergoeden omdat wij eigen risicodrager zijn voor de WW (ERD-WW). Het beschikbare budget is voor 2025 verlaagd in verband met de verwachting dat het aantal ontslagenen met WW-rechten zouden afnemen. Ondanks inspanningen om medewerkers te behouden, blijkt het risico op uitstroom naar de WW zich voor te doen, waardoor hogere lasten onvermijdelijk zijn.

12. Renovatie toren Grote Kerk

De lasten zijn in 2025 incidenteel € 490.000 hoger dan begroot, omdat er met het oog op een mogelijke renovatie onderzoek moet worden gedaan aan de Grote Kerktoren en er in het kader van de veiligheid een steiger moet worden geplaatst. Er wordt een plan van aanpak opgesteld, met hierin opgenomen een restauratieplan tot en met aanvraag van de benodigde vergunningen. De steiger is te zijner tijd ook geschikt om uit te breiden ten behoeve van uitvoering van de mogelijke renovatiewerkzaamheden.

13. Verhuurexploitatie Achterom 103-121

Het verhuurresultaat in 2025 en 2026 van Achterom 103 – 121 is € 100.000 lager dan begroot omdat het gebouw in 2025 grotendeels leegstaat in afwachting op de grootschalige renovatie van het gebouw.

14. Vrijval reserve Drechtsteden

In het raadsbesluit "Verdere uitwerkingsafspraken Service Gemeente Dordrecht" van 22 juni 2021 is besloten dat er een bestemmingsreserve van € 3,8 miljoen gevormd zou worden voor de GRD transitiekosten. In de jaren 2022 t/m 2025 zou deze reserve weer aangevuld worden uit het te verwachten efficiency-voordeel op bestaande GRD Governance budgetten. Inmiddels is, door deze besparingen, de reserve weer terug op het beginniveau van € 3,8 miljoen. Daarom storten we in 2025, conform afspraak in dat raadsbesluit, de bestemmingsreserve weer terugstorten in de Algemene Reserve.

15. Vrijval bestemmingsreserves

Reserve Westelijke Dordtse Oever

Voor wat betreft het project Westelijke Dordtse Oever Project geldt dat dit efficiënter kan worden uitgevoerd met de bestaande dekkingsmogelijkheden vanuit de verschillende programma's en lijnorganisatie. Het restant uit de reserve valt daarom vrij voor een bedrag van € 100.000.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Systematiek achter deze reserve is niet langer van toepassing, de resterende middelen uit de reserve vallen daarom vrij voor een bedrag van € 495.668.

Reserve Beleidswensen

De projecten als gevolg van beleidswensen gedekt uit deze reserve zijn in 2023 afgerond. Restant uit de reserve van € 177.563 valt daarom vrij.

SI Hofkwartier

Werkzaamheden gedekt vanuit deze reserve voor de cultuurnota zijn afgerond. Restant uit de reserve valt daarom vrij voor een bedrag van € 61.440.

SI VRI's: doorstroming openbaar vervoer

Werkzaamheden voor optimalisering van de doorstroming van het Openbaar Vervoer bij met name Laan der VN zijn afgerond. Restant uit de reserve valt daarom vrij voor een bedrag van € 130.228.

Volgens bestendige lijn is het voorstel de vrijval van deze bestemmingsreserves toe te voegen aan de Algemene Reserve.

16. Herbestemmen reserve Viersprong

Het project Viersprong is al in 2023 afgerond, de resterende middelen van € 462.347 willen we gebruiken voor het dagrecreatieterrein. In de perspectiefnota 2025 is € 2 miljoen opgenomen voor de aanleg van het Dagrecreatieterrein. Er is meer geld nodig, maar vanwege financiële situatie kiezen we voor een meerjarig gefaseerde aanleg. Om de eerste fase van de aanleg van het Dagrecreatieterrein zo ver mogelijk te brengen, stellen wij voor om de vrijvallende middelen van de reserve Viersprong te storten in de nieuwe reserve voor het Dagrecreatieterrein (bedoeld voor de aanleg van een Dagrecreatieterrein aan de Zuidendijk (gebied "Bovenhoek")). De Viersprong maakt evenals het Dagrecreatieterrein onderdeel uit van het gebied Nieuwe Dordtse Biesbosch, waarmee het geld binnen het gebied een alternatieve aanwending krijgt.

17. Hogere uitkering gemeentefonds i.v.m. vertraging invoering inkomensafhankelijke bijdrage WMO

De baten zijn incidenteel € 1.415.000 hoger dan begroot in 2026, omdat op basis van de voorjaarsnota van het Rijk, de eerder ingevoerde korting voor de inkomensafhankelijke WMO-bijdrage, wordt opgeschoven naar 2027 (extra baten € 1.415.000 in 2026).

18. Implementatie ombuigingen

De lasten zijn in 2026 voor € 350.000, in 2027 voor € 250.000 en in 2028 voor € 150.000 hoger dan begroot. Met het implementeren van de mogelijk bezuinigingsmaatregelen in de organisatie en maatschappij gaan we de volgende fase van bezuinigen in. Ook dit vraagt om een goede procesbegeleiding en eventueel onderzoeksbudget. We stellen voor om dit te dekken uit de daarvoor bestemde reserve Op weg naar ombuigingen.

19. Precario

De baten zijn vanaf 2025 structureel € 125.000 hoger dan begroot omdat de COVID-steunregelen voor de horeca met terrassen zijn vervallen.

20. Hogere tarieven OZB

Als onderdeel van de invulling van de ombuigingsopgave wordt de onroerende zaakbelasting (OZB) vanaf 2027 stapsgewijs verhoogd. Jaarlijks gaat het om 1,33% bovenop de reguliere indexering. Hierdoor stijgt de OZB-opbrengst in 2029 dus met 4% bovenop de reguliere indexering. Voor 2027 betekent dit een extra OZB-opbrengst van € 490.000 oplopend tot € 1,47 miljoen extra in 2029.

21. Onderuitputting BTW Compensatiefonds (voor afbouw reserve Afschrijving)

We nemen in de begroting de onderuitputting van het BTW Compensatiefonds (BCF) op. Wanneer dit fonds niet volledig wordt uitgenut, wordt het onbenutte deel (de zogenaamde onderuitputting) aan het einde van het jaar teruggeven aan gemeenten en provincies. Dit was de afgelopen jaren ook het geval. Het is toegestaan om in de begroting rekening te houden met deze onderuitputting.

Voor Dordrecht kan gerekend worden op een vrijval van maximaal € 2,5 miljoen (teruggaaf 2024). Volledig opnemen is riskant, want de teruggaaf is afhankelijk van de uitnutting van het fonds en kan daardoor fluctueren. Daarom nemen we vanaf 2025 structureel 70% van de vrijval op in de begroting. We willen deze onderuitputting gebruiken voor het afbouwen van de reserve Afschrijving waardoor we de kapitaallasten niet meer incidenteel dekken vanuit deze reserve maar structureel vanuit de exploitatie (zie hiervoor ontwikkeling 22).

22. Vervallen jaarlijkse inkomst reserve Afschrijving

Voor de komende 25 jaar is in de reserve Afschrijving rekening gehouden met een jaarlijkse storting in de gemeentebegroting van € 8,5 miljoen ter dekking van bestaande kapitaallasten (o.a. het Energiehuis en de Sportboulevard). Door een deel van deze jaarlijkse storting (inkomst) structureel te vervangen door inzet van de onderuitputting BCF is een minder grote onttrekking en dus een minder grote reserve Afschrijving nodig. Uitgaande van een verlaging van de jaarlijkse storting met € 1,75 miljoen komt € 43,75 miljoen (= 25 x € 1,75 miljoen) vrij.

23. Aanvullen Reserve Grondbedrijf

De start van een grootschalige nieuwe gebiedsontwikkeling (project Maasterras) brengt nieuwe risico's met zich mee en vraagt derhalve om daar ook de Reserve Grondbedrijf op aan te passen. De risico's vanuit project Maasterras bedragen € 47,5 miljoen. We kunnen hiervoor dekking vinden door de Reserve Grondbedrijf met € 43,75 miljoen aan te vullen vanuit vrijval van de reserve Afschrijving.

Vrijval reserve Afschrijving

Zoals in de inleiding van de perspectiefnota genoemd, nemen we de structurele onderuitputting van het BTW Compensatiefonds (inkomst) voor een deel op in de begroting en zetten we deze middelen structureel in ter vervanging van de jaarlijkse bijdrage uit de reserve Afschrijving. Onder het programma Financiën van Dordrecht geven we een uitvoerige uitleg van deze keuze die ons minder afhankelijk maakt van de inzet vanuit reserves.

Door deze vrijkomende middelen uit de reserve Afschrijving (€ 43,75 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Grondbedrijf, kunnen de risico's van het project Maasterras voor een belangrijk deel worden afgedekt. Het risicoprofiel Maasterras bedraagt € 47,5 miljoen. Het restant van de risicoafdekking (€ 3,75 miljoen) vindt plaats vanuit de verwachte positieve resultaten van het begrotingssaldo 2025 t/m 2027.

Zodra risico's binnen het project Maasterras vervallen of een lagere inschatting krijgen, dan kunnen deze gereserveerde middelen anders worden ingezet.

24. Aanvullen ratio naar 1,0 (storting in RG i.v.m. risico's Grondbedrijf)

De omvang van de Reserve Grondbedrijf bedraagt ultimo 2024 € 2,0 miljoen en is, zoals ook al bij de Begroting 2025 werd geconstateerd, op korte termijn kwetsbaar en niet op het niveau dat past bij de ontwikkelopgave die de stad heeft. Derhalve willen wij de reserve de komende jaren meer in lijn brengen met het bijbehorende risicoprofiel van het Grondbedrijf. Een eerste stap hierin is om

het restant van de verwachte resultaten 2025 t/m 2027 ter hoogte van € 2,5 miljoen, € 1,6 miljoen en € 3,4 miljoen toe te voegen aan de Reserve Grondbedrijf. Omdat de Reserve Grondbedrijf samen met de Algemene Reserve van de stad de weerstandsratio bepalen, brengen we hiermee ook de weerstandsratio naar de minimaal vereiste waarde van 1,0.

25. Inzet reserve Op weg naar ombuigingen

De ombuigingen die het college voorstelt zijn voldoende om het tekort in 2029 op te vangen. In 2028 resteert echter een tekort in het meerjarenperspectief van € 3,55 miljoen. Om dit tekort op te vangen, zetten we een deel van de bestemmingsreserve Op weg naar ombuigingen in die voor dit doel is ingesteld bij de vaststelling van de Begroting 2025. Het overige deel van deze reserve houden we beschikbaar om in te zetten voor de overige doelstellingen van deze reserve, indien dit nodig blijkt gedurende de komende jaren.

Investerings

26. Onderhoudsingenrepen vastgoed cyclus > 20 jaar

Voor het onderhoud van maatschappelijk vastgoed over de periode 2026 – 2029 vragen we een totaal krediet aan van € 1.240.000. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen structureel circa € 30.000 in 2027 oplopend tot € 60.000 vanaf 2030. Bij het vaststellen van de vastgoednota 2016 - 2018 is besloten dat er niet meer gespaard wordt voor gebouwonderhoud met een onderhoudscyclus langer dan 20 jaar en een bedrag van meer dan € 15.000. In de periode 2026-2029 zijn meerdere van deze ingrepen gepland waaronder onderhoudswerkzaamheden aan onder andere liften, verlichting en/of luchtbehandelingskasten.

27. Renovatie Kunstmin

Voor de periode 2026 – 2027 vragen we een verhoging van € 400.000 aan van het krediet klimaatinstallatie Kunstmin. Het bestaande krediet is onvoldoende in verband met de gevolgen van netcongestie (Stedin kan de capaciteit van de aansluiting niet verhogen). Hierdoor moet een andere, duurdere technische oplossing worden gekozen en loopt de planning uit. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen structureel € 20.000 vanaf 2028.

28. Renovatie Energiehuis

Het Energiehuis is een gemeentelijk monument wat momenteel gebruikt wordt als cultuurcentrum. Het Energiehuis staat op een centrale plek in de gebiedsontwikkeling van het (sterk in ontwikkeling-zijnde) Wantij-West gebied en heeft de potentie om het middelpunt te gaan vormen van dit stadsdeel.

Om deze potentie te benutten en een duurzame toekomst van het Energiehuis te borgen, is renovatie en verduurzaming van het pand nodig. De voorlopige inschatting van de investering bedraagt circa € 10 miljoen. Hierbij wordt ook de mogelijkheid gecreëerd om delen van het gebouw separaat te exploiteren en worden bouwfouten en omissies uit de renovatie van 2013 hersteld. Momenteel wordt er een renovatieplan uitgewerkt, waarbij ook gekeken wordt naar het optimaliseren van de bezetting en het toevoegen van alternatieve functies. Energiebesparingen en huurinkomsten dekken toekomstige kapitaallasten, echter is het de inschatting dat dit niet voldoende zal zijn voor alle lasten van de renovatie.

In deze perspectiefnota worden de kapitaallasten van de ingeschatte onrendabele top van de investering gereserveerd (circa € 4 miljoen). Deze bedragen voor 2027 € 40.000 euro en vanaf 2028 € 210.000. Het renovatieplan inclusief bijbehorende kredietaanvraag en dekkingsvoorstel leggen wij via een separaat raadsvoorstel voor.

29. Vrijval stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen

De lasten zijn vanaf 2027 structureel lager omdat de stelpost kan vrijvallen. Het meerjarig investeringsprogramma is geactualiseerd. Niet geraamde vervangingsinvesteringen zijn in deze perspectiefnota toegevoegd, waardoor de stelpost kan vrijvallen. Voor de jaren buiten deze planperiode 2030 en verder nemen de kapitaallasten verder toe (zie eerdere toelichtingen bij de vervangingsinvesteringen). Hiervoor actualiseren wij jaarlijks het meerjarig investeringsplan inclusief de bijbehorende kapitaallasten.

30. Stelpost onderuitputting kapitaallasten

De lasten zijn in 2025 en 2026 € 1.500.000 en in 2027 € 1.000.000 lager dan begroot. We verwachten dat een gedeelte van de kapitaallasten niet wordt uitgegeven in de komende jaren omdat niet alle begrote investeringen worden uitgevoerd. We zien namelijk dat jaarlijks investeringen doorschuiven vanwege een veelheid van oorzaken. Ter illustratie: de onderuitputting op kapitaallasten was in 2024 € 1.600.000.

Door het opvoeren van een stelpost anticiperen we op deze onderuitputting. Op dit moment maken we een meerjaren investeringsplanning (MIP) waarbij we de geplande investeringen realistischer in de tijd wegzetten zodat we ook de daarbij behorende kapitaallasten beter kunnen begroten. De financiële uitwerking hiervan maken we zichtbaar bij de Begroting 2026.

Indexaties

31. Indexaties uitgaven en inkomsten

De bedragen voor indexaties op uitgaven en inkomsten zijn opgesplitst naar de programma's. Dit geeft inzicht de kostenstijgingen in ieder programma, c.q. wat er vanuit het programma aan extra inkomsten wordt gegenereerd door indexatie. Voorts laten we de centrale stelpost die betrekking heeft op deze indexatie voor 2026 vrijvallen ter dekking van deze prijsstijgingen.

Administratief neutrale ontwikkelingen

32. Totaal administratief neutrale ontwikkelingen

Neutrale ontwikkelingen (enkel effect tussen en/of binnen programma's) zijn apart inzichtelijk gemaakt. Budget neutrale wijzigingen leiden op totaal begrotingsniveau per saldo niet tot resultaatafwijkingen op de baten of lasten. Voor saldo neutrale ontwikkelingen waar een reserve mee gemoeid is, is in het raadsvoorstel een beslispunt opgenomen. Ook is hiervoor een bijlage bij deze perspectiefnota opgenomen (bijlage 6).

Ombuigingen

Maatregelen Programma

33. Beheer en gebruik vastgoed

We gebruiken en beheren ons vastgoed, zoals publieksaccommodaties, efficiënter. Bijvoorbeeld door multifunctioneel gebruik of het opzetten van één serviceorganisatie (beheer, schoonmaak) voor al het vastgoed.

34. Anders exploiteren toren Grote Kerk

We laten een externe partij de toren van de Grote Kerk exploiteren om zo onze inkomsten te vergroten (uit bijvoorbeeld beklimmingen van de toren). We blijven zelf wel eigenaar naar de toren, waarmee wij verantwoordelijk blijven voor onder andere onderhoud en renovatie.

35. Verhuur en beheer woonwagenlocaties onderbrengen bij externe partij

We brengen het beheer en onderhoud voor woonwagenlocaties onder bij een externe partij. De gemeente heeft een wettelijke taak op het gebied van het vaststellen van gemeentelijk woonwagenbeleid. Het verhuren van standplaatsen en/of woonwagens is echter geen wettelijke taak van de gemeente, maar wordt nu tevens opgepakt. Dordrecht heeft ongeveer 150 woonwagenstandplaatsen en circa 45 woonwagens in beheer, welke worden verhuurd. Deze verhuur van plekken en woonwagens is momenteel niet kostendekkend, mede door huurprijsbeleid van het rijk en vervangingsnoodzaak van een aantal woonwagens. Op dit moment is sprake van een negatief saldo van ongeveer € 185.000 voor alle plaatsen en wagens. Met dit voorstel brengen we deze woonwagens onder bij een externe partij voor beheer en onderhoud, zodat dit negatieve saldo verdwijnt.

36. Kostendekkendheid vastgoed

Op diverse gemeentelijke locaties is de vastgoedexploitatie niet kostendekkend en we gaan met deze kostendekkendheid aan de slag. We kijken naar het verbeteren van de exploitatie van de gebouwen, door het clusteren van voorzieningen, het verbeteren van de roostering over de gehele

dag, het inzichtelijk maken van de kostendekkende tarieven voor maatschappelijke activiteiten en het rekeningen van marktconforme tarieven voor commerciële activiteiten.

37. Stadsherstelfonds

We dragen een deel van de monumenten in gemeentelijk eigendom over aan een stadsherstelfonds. Een aantal bij Dordrecht betrokken beleggers heeft het initiatief genomen om te komen tot een stadsherstelfonds voor de Dordtse binnenstad. Een fonds dat zich richt op de restauratie en duurzame instandhouding van monumentaal vastgoed, waarbij gebruik wordt gemaakt van ingebracht privaat kapitaal, legaten en subsidiemiddelen vanuit de daarvoor landelijk beschikbare restauratie/erfgoedfondsen. Door monumenten in gemeentelijk eigendom over te dragen aan een dergelijk fonds, behouden ze de maatschappelijk functie voor de stad zonder dat de gemeente alleen verantwoordelijk is voor de exploitatie/ instandhoudingskosten. Door als gemeente tevens direct te participeren in het stadsherstelfonds behouden we grip op de strategie van het fonds. Hiermee realiseren we een substantiële besparing op onderhoudskosten, met name op de toekomstige stijging hiervan. Door gebruik te maken van een fonds zijn namelijk ook externe financieringsstromen bereikbaar. Daarnaast worden de vastgoedobjecten efficiënter benut, waardoor besparingen op huisvestingslasten worden gerealiseerd.

Programmaoverstijgende maatregelen

38. Organisatie

We kijken kritisch naar de organisatie: waar kan het soberder en efficiënter, waar kan het met minder. De omvang van de organisatie moet afgestemd blijven op de gevraagde taakuitvoering, zowel op primair proces als op ondersteuning. Deze ombuigingsmaatregel is dan ook gerelateerd aan de overige ombuigingen die worden ingezet. Daar waar we inhoudelijke keuzes maken en ombuigingen doorvoeren, beweegt de organisatie neerwaarts mee.

39. Leges kostendekkend maken

Binnen onze leges zijn diverse categorieën niet kostendekkend. Dit speelt onder andere bij een deel van hoofdstuk 1 van onze verordening (huwelijken, archief) en bij de lijkbezorgingsrechten (68%). We gaan op deze categorieën inkomsten genereren door extra leges te heffen zodat we meer kostendekkend zijn.

40. Specifieke uitkeringen en personeelsbudget

De specifieke uitkeringen (SPUK) worden deels ingezet om activiteiten te dekken die worden betaald uit de reguliere begroting. Het gaat dan met name om het meer toerekenen van personele inzet aan deze SPUK's. Op elke SPUK die we van het Rijk ontvangen, ramen we (binnen de regelgeving) realistische ruimte voor personeelskosten. Dit betekent dat er minder budget overblijft voor innovatie en uitvoering binnen een SPUK.

41. Ombuigen extra inkomsten

We zetten Rijks- en Europese middelen, zoals subsidies uit het Europees Sociaal Fonds (ESF), slimmer in om specifieke taken uit te voeren. Daardoor spelen we eigen middelen vrij.

42. Personeelskosten onder programma's en taken

We kiezen ervoor loonkosten structureel te dekken uit programmageld en taken. Dit hoort bij het scherper toerekenen van kosten aan taken. Dit gaat deels ten koste van het uitvoeringsbudget, wat kan betekenen dat we in de toekomst mogelijk minder programma's kunnen uitvoeren dan nu het geval is.

43. Actief inzetten op lobby en subsidies

Er liggen veel kansen om extra middelen te genereren middels subsidies en fondsen. We zorgen ervoor dat we deze extra middelen ook kunnen inzetten om de kosten die de gemeente maakt terug te verdienen. En we moeten ervoor zorgen dat deze extra middelen structurele kosten dekken. Daar hoort een lobby bij die in de ontwikkeling van regelingen en kaders bij andere instellingen bijstuurt zodat overhead en personeelskosten opgevoerd mogen worden in aanvragen.

44. Niet toepassen gemeentelijke indexering voor subsidies in het jaar 2026

We kiezen ervoor in 2026 geen gemeentelijke indexering voor subsidies toe te passen. De gemeente Dordrecht heeft in 2026 voor de gehele gemeente € 56.104.000 aan subsidiebudgetten

beschikbaar. Deze budgetten worden jaarlijks geïndexeerd met het percentage dat de gemeenteraad vaststelt bij behandeling van de perspectiefnota. We kiezen er nu voor dit in 2026 niet te doen

Hierbij zonderen we uit:

- de kleine vrijwilligersorganisaties zonder personeel die een subsidie lager dan € 10.000 ontvangen;
- de grote partijen met een subsidie van meer dan € 100.000 per jaar in het sociaal domein, want hiervoor bestaat een afzonderlijke ombuigingsmaatregel;
- de centrumstad middelen die wij van het Rijk ontvangen. Conform publieke zakelijkheid is de lijn dat wij het bedrag dat het Rijk ons geeft doorzetten naar subsidiepartners. Het gaat dan om subsidies voor de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J, de middelen voor vrouwenopvang en enkele onderdelen van maatschappelijke opvang.

Voor de overige subsidies kiezen we ervoor de indexering tot een percentage van 3% niet door te voeren. Hiermee wordt een totaalbedrag van € 900.000 omgebogen. Als de indexering hoger uitvalt, wordt het meerdere wel toegekend.

8. Indexaties

Benodigde indexaties uitgaven

In de perspectiefnota indexeren wij jaarlijks de personele budgetten, prijsgevoelige budgetten en de bijdrage aan gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen. Daar waar binnen de programma's de indexaties op uitgaven en inkomsten per programma inzichtelijk zijn gemaakt, is in onderstaande tabel het totaal van de afzonderlijke reeksen opgenomen.

Bedragen x € 1.000					
Indexaties uitgaven	2025	2026	2027	2028	2029
1. Indexering personele budgetten	0	-4.910	-4.905	-4.895	-4.895
2. Indexering prijsgevoelige budgetten	0	-4.445	-4.415	-4.075	-4.075
3. Indexering bijdragen gesubsidieerde instellingen	0	-1.985	-1.985	-1.985	-1.985
4. Indexering budgetten verbonden partijen	0	-4.745	-4.745	-4.745	-4.745
5. Vrijval stelpost indexaties 2026	0	9.525	9.525	9.525	9.525
Totaal indexaties uitgaven	0	-6.560	-6.525	-6.175	-6.175

1. Indexering personele budgetten

De personele budgetten van Dordrecht (inclusief SGD) indexeren we met 3,9% in 2026. De huidige CAO geldt t/m 31 maart 2025. Eind april 2025 is het onderhandelingsresultaat bekend geworden.

De nieuwe CAO gaat in per 1 april 2025 in en wordt gefaseerd doorgevoerd. De gehanteerde indexatie van 4,1% in 2025 en 3,9% in 2026 zijn voldoende om de kosten van de nieuwe CAO op te vangen.

2. Indexering prijsgevoelige budgetten

Indexaties 2026

Voor de indexatie van prijsgevoelige inkoopbudgetten in 2026 sluiten we aan op het CPI-percentage van de DNB en het CBS van februari 2025 van 2,8% (incl. SGD). We hanteren een indexatie van 2,2% in 2025.

3. Indexering bijdragen gesubsidieerde instellingen

Bij de berekening van de loon- en prijsontwikkelingen bij gesubsidieerde instellingen gaan wij ervan uit, dat de kosten van de gesubsidieerde instellingen voor max. 75% loonafhankelijk en 25% prijsafhankelijk zijn. Dat leidt tot een gehanteerd indexpercentage van maximaal 3,625%.

4. Indexering budgetten verbonden partijen

We nemen in beginsel de geïndexeerde gemeentelijke bijdragen uit de ontwerpbegroting van de verbonden partijen 1 op 1 over in onze begroting. In de zienswijzen op de ontwerpbegroting van de verbonden partijen kan de gemeenteraad aangeven of de daar gehanteerde indexpercentages al dan niet acceptabel zijn. De Veiligheidsregio hanteert een hoger inflatiepercentage dan de voornoemde gemeentelijke percentages, de andere verbonden partijen hanteren lagere percentages.

5. Vrijval stelpost indexaties 2026

We laten de stelpost rondom loon-/prijsontwikkelingen in 2026 voortvloeiende uit de circulaire gemeentefonds vrijvallen.

Benodigde indexaties inkomsten

Binnen de programma's is inzichtelijk gemaakt wat ieder programma bijdraagt aan extra inkomsten door indexatie van inkomstenbudgetten. Voor het totaal van deze indexaties op

Bedragen x € 1.000					
Indexaties inkomsten	2025	2026	2027	2028	2029
1. Indexering inkomsten SGD	0	1.245	1.245	1.245	1.245
2. Indexering OZB-inkomsten	0	1.005	1.005	1.005	1.005
3. Indexering overige heffingen c.q. inkomsten	0	1.830	1.830	1.825	1.825
Totaal indexaties inkomsten	0	4.080	4.080	4.075	4.075

inkomsten, opgesplitst naar inkomsten SGD, inkomsten OZB en overige heffingen, c.q. inkomsten gelden de volgende reeksen:

Toelichting

1. Indexering inkomsten SGD

Vanaf 2022 is de gemeente Dordrecht de servicegemeente voor de regio. De begrote inkomsten van de servicegemeente (SGD) zijn verhoogd met een gemengd percentage van loon- en prijsstijging (60%-40%), te weten 3,46%. De werkelijke toename van de SGD-inkomsten wordt overigens gebaseerd op de geldende samenwerkingsovereenkomsten met de regiogemeenten.

2. Indexering OZB-inkomsten

De opbrengst van de Onroerend Zaak Belasting (OZB) is geïndexeerd met de prijsindexatie van 2,8%. Door de correctie met deze index blijft de OZB-opbrengst waardevast.

3. Indexering overige heffingen c.q. inkomsten

Ongebonden heffingen c.q. inkomsten

We zijn voornemens om de precariobelasting en de logiesheffing te verhogen met de prijsindexatie van 2,8%.

Gebonden heffingen

De gebonden heffingen zijn heffingen die worden geheven ten behoeve van een specifieke doelstelling. De gemeente is dan niet 100% vrij in de besteding van de opbrengst van de gebonden belasting. Bij deze belastingen bestaat er geen directe relatie met een te leveren prestatie. Wel is bepaald welke kosten er precies verhaald mogen worden en er dus mee gedekt mogen worden. Desbetreffende heffingen mogen niet meer dan kostendekkend zijn. De gebonden heffingen zijn onder andere afvalstoffenheffing, rioolheffing, parkeerbelastingen, bouwleges, reinigingsrecht en lijkbezorgingsrechten.

Gebonden heffingen zonder effect op begrotingssaldo

Afvalstoffenheffing

Op de Afvalstoffenheffing is het principe van kostendekkendheid van toepassing. Voorgesteld wordt het tarief voor de afvalstoffenheffing ten minste te verhogen met de prijsindexatie van 2,8% waarbij opgemerkt wordt dat we bij de Begroting 2026 definitieve tarieven willen voorleggen.

Rioolheffing

Op de rioolheffing is het principe van kostendekkendheid van toepassing. Voorgesteld wordt het tarief voor de afvalstoffenheffing ten minste te verhogen met de prijsindexatie van 2,8% waarbij opgemerkt wordt dat we bij de Begroting 2026 definitieve tarieven willen voorleggen.

Parkeertarieven

Over de ontwikkelingen van de parkeertarieven is in de Nota egalisatiereserve parkeren afgesproken, dat de tarieven jaarlijks worden geïndexeerd met het consumentenprijsindexcijfer (CPI). De prijsindexatie bedraagt 2,8%. Besluitvorming over deze indexatie vindt later plaats.

Gebonden heffingen met effect op begrotingssaldo

Bouwleges, overige gebonden heffingen en overige inkomsten

Om gelijke tred te houden met de inflatie stellen we voor de bouwleges, het reinigingsrecht, de marktgeden en de overige gebonden heffingen te verhogen met de prijsindexatie van 2,8%. Onder de overige gebonden heffingen vallen onder andere de overige leges en de lijkbezorgingsrechten.

9. Investeringskredieten (2025)

In de perspectiefnota staan we ook stil bij de eerder verstrekte investeringskredieten voor 2025. Op deze bestaande kredieten kunnen wijzigingen ontstaan. Het gaat hierbij te allen tijde om budgetneutrale wijzigingen op het begrotingssaldo, waarbij dekking is binnen de huidige budgetten of waarvoor aanvullende middelen zijn toegekend in de vorm van bijvoorbeeld subsidies. Bij de investeringskredieten maken we onderscheid tussen afwijkingen (verhoging of verlaging) op investeringskredieten en verschuivingen van investeringskredieten. Bij afwijkingen veranderen de kosten voor het totale project, terwijl bij verschuivingen de totale kosten gelijk blijven, maar de planning gewijzigd is. Op deze manier blijft de investeringsplanning actueel en compleet.

In onderstaande tabel zijn de afwijkingen opgenomen. Bij alle afwijkingen wordt aangegeven of het een verschuiving of ophoging betreft.

Bedragen x € 1.000					
Afwijkingen op investeringskredieten in IP 2025-2030					
Toelichting	Verschuiving / Ophoging (dekking in toelichting)	2025	2026	2027	2028
Levendig, Leefbaar en Veilig					
1. Flexwoningen opvang Oekraïners begroot	Ophoging	34.250			
2. vervanging beveiligingscamera's	Ophoging	150			
Groen, Duurzaam en Ruimtelijk					
3. Vervanging vervoer en mechanisatie uitgesteld	Verschuiving	-1.121	300	821	
4. Versnelling project Walstroom	Verschuiving	400	-400		
5. Meerkosten kademuur Achterhakkers	Ophoging	89			
6. Halte- en steigerplan getemporeerd	Verschuiving	-350		350	
7. Project Waterkraan van start	Ophoging	405	300	300	
Gezond, Sociaal en Zorgzaam					
8. Vervanging machine en kunstgras uitgesteld	Verschuiving	-435	395	7	33
Lerend en Ondernemend					
9. Gymzaal centrum in bestaand pand gerealiseerd	Verschuiving & Verlaging	345	-1.645		
10. Openbare ruimte basisschool Kristal dunder	Ophoging	300			
Totaal		34.033	-1.050	1.478	33

Toelichting bij de afwijkingen

1. Flexwoningen opvang Oekraïners begroot

De kredieten verhogen we met € 34.250.000 in 2025, omdat de flexwoningen en bijbehorende inpassingsmaatregelen in de openbare ruimte voor huisvesting van Oekraïners worden gerealiseerd (2024-0097657).

De inkomsten verhogen we met € 6.680.000, omdat we Rijkssubsidies krijgen voor het realiseren van de flexwoningen en de inpassingsmaatregelen.

We onttrekken daarnaast -in afwijking van het besluit- vanaf 2026 structureel € 3.308.000 aan de reserve ontheemden breed om de rente- en afschrijvingskosten te dekken. De inkomsten die de gemeente ontvangt vanuit de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne zijn nog niet toegekend. Als het Rijk de bekostigingsregeling continueert dekken we de rente en afschrijving alsnog uit deze regeling.

2. Vervanging defecte beveiligingscamera's

De kredieten verhogen we met € 150.000 in 2025, omdat we de huidige camera's vanwege onvoldoende beveiliging vervangen. De kosten dekken we vanuit de reserve PA 2022-2026 Veiligheid (IVP 22-26).

3. Vervanging vervoer en mechanisatie uitgesteld

De kredieten verlagen we met € 1.121.000 in 2025, omdat de vervangingen vervoer en mechanisatie zijn uitgesteld in afwachting van de uitkomsten van een brede studie naar duurzame alternatieven ('zero emission'). Momenteel zijn er te weinig alternatieven om met name de wat zwaardere voertuigen (geen personenauto's) te verduurzamen. Als wij nu vervangen moeten we nog steeds voor verbrandingsmotoren kiezen. Dit staat op gespannen voet met onze ambities voor

verduurzaming. Het uitstel van de vervanging betekent een budgetneutrale verschuiving van de voorgenomen investeringen naar 2026 en 2027.

4. Versnelling project Walstroom

De kredieten verhogen we met € 400.000 in 2025, omdat de vervanging van de walstroomkasten, oorspronkelijk gepland voor de jaren 2025 en 2026, is versneld. De uitvoering van het project is noodzakelijk vanwege de sterk verouderde staat van de huidige walstroomkasten, die frequente storingen veroorzaken en niet meer voldoen aan de moderne eisen. Daarnaast is het ontheffingsbesluit op het generatorverbod tijdelijk, waardoor het urgent is de schone lucht en geluidsreductie zo snel mogelijk te realiseren en de overlast voor bewoners te verminderen.

5. Meerkosten kademuur Achterhakkers

De kredieten verhogen we met € 89.000 in 2025, omdat er extra kosten zijn voor de kademuur Achterhakkers. De meerkosten dekken we met subsidiemiddelen.

6. Halte- en steigerplan getemporeerd

De kredieten verlagen we met € 350.000 in 2025, omdat de uitvoering van een deel van het steiger- en halterplan doorschuift naar 2027 in afwachting van de evaluatie van de steigerlocaties van fase 3.

7. Project Waterkraan van start

De kredieten verhogen we met € 405.000 in 2025, omdat project waterkraan in uitvoering gaat. Dit project wordt, samen met het waterschap, uitgevoerd om overtollig water naar de gebieden te leiden waar behoefte is aan water zoals het dordwijckpark. De extra lasten dekken we voor de helft met inkomsten vanuit Rijkswaterstaat. De andere helft komt ten laste van bestaande budgetten.

8. Vervanging machine en kunstgras uitgesteld

De kredieten verlagen we met € 435.000 in 2025, omdat een machine en twee vervangingen van kunstgras op de Schenkeldijk nog niet nodig zijn. Dit schuift door naar 2028 respectievelijk 2026. De inkomsten verschuiven ook met € 74.000, omdat de specifieke uitkering sport ter compensatie van de btw eveneens doorschuift.

9. Gymzaal centrum in bestaand pand gerealiseerd

Het krediet Gymzaal Binnenstad verhogen we met € 345.000 in 2025 en verlagen we met € 1.645.000 in 2026, omdat de nieuwbouw van de gymzaal in het centrum wordt gerealiseerd in een bestaand pand aan de Lijnbaan.

Hierdoor is de investering wel lager dan in het geval van nieuwbouw, maar deze wordt afgeschreven in een korte periode vanwege de kortere (economische) gebruiksduur.

10. Openbare ruimte basisschool Kristal duurder

De kredieten verhogen we met € 300.000 in 2025, omdat er een Kiss & Ride voor de nieuwbouw van de basisschool nodig is. Er is € 300.000 meer uit de reserve Onderwijshuisvesting geboekt in jaar 2025 dan begroot, omdat er aanpassingen nodig zijn in de openbare ruimte. Voorgesteld wordt om deze -net als de sloopkosten- te dekken uit de reserve onderwijshuisvesting (zie financiële contouren voor de doordecentralisatie onderwijshuisvesting RIS 1952609).

10. Onzekerheden

Onder 'onzekerheden' wordt een aantal ontwikkelingen met mogelijke toekomstige (financiële) consequenties nader uitgewerkt of geactualiseerd. De genoemde consequenties verwerken we niet financieel in deze Perspectiefnota 2026, omdat ze ofwel binnen de huidige begroting worden opgevangen, ofwel omdat ze qua omvang of moment van voordoen nog niet vaststaan.

Specifieke uitkeringen (SPUKS)

Op 21 mei 2025 heeft de minister van BZK de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomst van het proces rondom de omzetting van specifieke uitkeringen (SPUKs) naar bijzondere fonds-uitkeringen. Dit moet leiden tot meer autonomie voor medeoverheden (gemeenten en provincies), minder administratieve & controlelasten én een structurele 10%-budgetkorting op SPUKs. Deze korting wordt in principe niet afgewenteld op medeoverheden, maar wordt ingevuld via lagere prestatie-eisen, alternatieve dekking en efficiëntere uitvoering.

Er komt dus een nieuwe uitkeringsvorm: de Bijzondere Fondsuitkering (BFU) wordt vanaf 2027 mogelijk als alternatief voor SPUKs. Gemeenten krijgen hierbij meer bestedingsvrijheid en minder verantwoordingsvoorschriften. Tot nu toe is het aantal SPUKs dat in 2026 wordt omgezet beperkt (6 stuks).

Hoewel het uitgangspunt is dat deze korting niet op gemeenten wordt afgewenteld, kan dit in de praktijk toch druk zetten op gemeentelijke budgetten, zeker als prestatie-eisen worden verlaagd zonder evenredige taakvermindering.

De gemeente Dordrecht ontvangt tientallen SPUKs. Het overgrote deel van de door Dordrecht aangevraagde en (meerjarig) toegekende SPUKs heeft betrekking op de jaren t/m 2025 of zijn al volledig als voorschot ontvangen. Hierop is geen tot een zeer gering financieel risico op 10%budgetkorting.

We lopen wel risico op de Brede SUK Sport en Gezondheid. Deze uitkering blijft behouden voor 2026 met een mogelijke budgetkorting van 10%, wat neerkomt op circa € 182.000. Ook de uitkeringen voor Nationaal Groeifonds NL2120 en Bovenplanse infra ten behoeve van Woningbouw op korte termijn lopen door.

Door de minister is aangegeven dat in de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat alternatieve dekking aanwezig is. Alleen is nog onbekend hoe deze dekking uitpakt voor de gemeente als subsidieontvanger.

Tot slot is er sprake van een risico van circa € 2,6 miljoen over een periode tot aan 2030 als uitgegaan wordt van de genoemde 10%-budgetkorting.

Netcongestie

Vanaf 5 december 2024 heeft heel Dordrecht te maken met netcongestie. Alle aanvragen voor grootverbruik aansluitingen komen op een wachtlijst die pas wordt aangesloten als de netcongestie is opgelost. Dit kan tot 2035 duren. Netcongestie zal op veel onderdelen van het werk van de gemeente invloed hebben:

- *Woningbouw:* Kleinverbruik aansluitingen zijn nog mogelijk, maar woningbouwprojecten met grootverbruik aansluitingen voor centrale voorzieningen kunnen vertraging oplopen. Het is zeker niet ondenkbaar dat de netcongestie zich in de toekomst uitbreidt naar kleinverbruik aansluitingen.
- *Bedrijven/grondexploitaties:* Nieuwe of grotere grootverbruik aansluitingen worden op de wachtlijst geplaatst. Dit heeft effecten op kaveluitgiftes, bedrijfsuitbreidingen en grondexploitaties van bedrijventerreinen en van gebieden met woningbouw in combinatie met bedrijven.
- *Maatschappelijke voorzieningen:* Nieuwe aanvragen van scholen, ziekenhuizen, zorginstellingen en sportverenigingen komen ook op de wachtlijst. Sommige voorzieningen kunnen een prioriteringsverzoek indienen waardoor ze eerder worden bediend als er ruimte komt voor de wachtlijst.
- *Verduurzaming:* Plannen voor snellaadinfrastructuur, walstroom en warmtenetten worden beïnvloed. Grootschalige zonne-energieprojecten en windenergieplannen kunnen vertraging oplopen.

In het tweede kwartaal van 2025 brengen we de exacte gevolgen in beeld met een gedetailleerde impactanalyse. Ook werken we samen met Stedin aan een pakket van oplossingsrichtingen die naast het verzwaren van de stations kunnen worden ingezet. Dit gaat over energie coöperaties, beter benutten van het huidige net, bijvoorbeeld op andere tijden en het strategisch plaatsen van batterijen. We verwachten in de tweede helft van 2025 zicht te hebben op het oplossingspakket en het effect dat dit heeft op de periode waarin we in netcongestie zitten.

Subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen

De ontwikkeling van groenblauwe schoolpleinen in Dordrecht staat voor een onzekere toekomst. Ondanks de bewezen voordelen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, een gezonde leefomgeving en positieve effecten op de mentale gezondheid en schoolprestaties van kinderen, is het beschikbare budget naar verwachting dit jaar uitgeput. Met de gemeentelijke subsidie, die slechts de helft van de kosten dekt (waarbij de onderhoudskosten de verantwoordelijkheid van de school zijn), en het wegvallen van de provinciale subsidieregeling, wordt het steeds moeilijker voor scholen om de benodigde middelen te vinden om hun schoolpleinen te vergroenen.

De ambitie uit het Politiek Akkoord voor extra investeringen in groenblauwe schoolpleinen, met als doel dat in 2030 ten minste 80% van de Dordtse basisscholen een groenblauw schoolplein heeft, is hierdoor niet haalbaar. Zonder aanvullende financiële middelen en ondersteuning dreigen scholen hun groene plannen niet te kunnen uitvoeren, waardoor de gestelde doelstellingen niet gerealiseerd worden.

Exploitatie Duurzaamheidsfabriek

De Duurzaamheidsfabriek, geopend in 2013 op het Leerpark, is een samenwerking tussen de gemeente Dordrecht en het ROC DaVinci. Het richt zich op hybride beroepsonderwijs, waarbij studenten en het bedrijfsleven samenwerken aan toekomstgerichte vraagstukken zoals verduurzaming en digitalisering. Dit gebeurt op verschillende onderwijsniveaus (vo/mbo/hbo) en met doorlopende leerlijnen om jongeren betere kansen op de arbeidsmarkt te bieden. De fabriek fungeert als centrale hub voor technische opleidingen en werkt samen met landelijke programma's om de instroom in deze opleidingen te vergroten. De 4e verdieping biedt ruimte voor ontmoetingen tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. De toekomstige Maakfabriek, gepland voor 2027, biedt extra ruimte voor maakbedrijven, start-ups en scale-ups. Over de betekenis en invulling van de Maakfabriek volgt nog voor de zomer een raadsinformatiebrief.

Ondanks optimalisaties in verhuur, kampt de Duurzaamheidsfabriek met een structureel exploitatiekort van € 300.000, gedeeld door de gemeente en het ROC DaVinci. Het risico voor de gemeente bedraagt € 150.000. Dit tekort zal naar verwachting blijven tot 2027, wanneer herziening van de rente en de toevoeging van de Maakfabriek mogelijk een positieve bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van het tekort. Op dat moment kan een nieuwe afweging worden gemaakt op de (omvang) van de bijdrage in de exploitatie.

Water Rioleringsplan 2026-2030

De afgelopen jaren is er door diverse ontwikkelingen binnen de riolen en de waterhuishouding toename aan kosten ontstaan. Indexaties van de kosten van de materialen (zoals bijvoorbeeld de riolen tegen 33%) veroorzaken een flinke kostentoeename.

Het net van riolen en water moet in de nabije toekomst verder uitgebreid worden. Daarbij vindt er ook uitbreiding plaats in wijken en buurten om dit integraal aan te pakken.

Bijkomende oorzaak is het hoofdrioolgemaal wat vervangen dient te worden wat een eenmalige grote toename aan kosten veroorzaakt. Hieraan gerelateerd is er een hoofdtransportleiding die aangelegd dient te worden.

Dit zijn onzekerheden die belangrijk zijn om in ogenschouw te nemen ook inzake de financiële risico's die hiermee gepaard gaan.

Energietransitie en Klimaatneutraal 2040

Voor de Energietransitie en het programma Dordrecht Klimaatneutraal 2040 is tot 2040 budget nodig. De beschikbaarheid van voldoende middelen is vanaf 2026, en vooral vanaf 2028, onzeker. De gemeenteraad heeft haar zorgen hierover geuit in de aangenomen motie

'Financiering Klimaatneutraal 2040' en het college gevraagd haar hierover in dit begrotingsproces nader te informeren.

Het huidige budget bestaat uit gemeentelijk programmabudget (€ 2,7 miljoen voor 2023-2026), middelen uit de Agenda 2030 (€ 4 miljoen voor 2020-2030) en Rijksmiddelen (ongeveer € 8,5 miljoen voor 2023-2025). Volgens het Rijk mogen we in 2026, 2027 en 2028 uitgaan van dezelfde financiering als in 2023, wat neerkomt op € 2,1 miljoen per jaar, maar er is nog geen officiële bevestiging ontvangen. Er zijn ook geruchten dat het huidige kabinet de klimaatmiddelen wil verlagen.

Na 2028 is er nog niets bekend over de Rijksmiddelen, wat betekent dat aanvullende gemeentelijke financiële dekking nodig kan zijn. De rijksmiddelen worden gebruikt voor communicatie naar inwoners en bedrijven, advies over energiebesparing, proceskosten van het Nationaal Isolatieprogramma en personeelskosten. De gemeenteraad informeren we via het begrotingsproces over de zekerheid en de omvang van Rijksmiddelen voor de Energietransitie en Klimaatneutraal.

Het gemeentelijke programmabudget loopt tot en met 2026 en kan worden besteed aan andere zaken dan personele kosten, zoals maatschappelijke initiatieven en verduurzaming van de stad. Het gemeentelijk budget voor de periode 2027-2030 wordt bepaald door de nieuwe raad.

Daarnaast zijn er incidentele gemeentelijke middelen uit de Agenda 2030, die oorspronkelijk waren bedoeld voor zonopwek, maar nu relevanter zijn voor de transitie naar aardgasvrij wonen en een betrouwbare lokale energievoorziening. De toekomstige aanwending van deze middelen maakt deel uit van de evaluatie van de Agenda Dordrecht 2030.

Om de continuïteit van het programma te waarborgen en inwoners, bedrijven en organisaties te blijven ondersteunen, blijft gemeentelijk budget nodig, vooral gezien de onzekerheid van Rijksmiddelen.

Begroting iPM

In de afgelopen jaren zijn wijzigingen bij de teams van intergemeentelijk projectmanagement (iPM) geheel of gedeeltelijk doorgevoerd. Die wijzigingen hebben invloed op de hoogte van de uitgavenkant en aan de indexeringen van de tarieven aan de inkomstenkant. Om de basis van de begroting van IPM te waarborgen wordt een check gedaan in hoeverre de juiste werkwijzen zijn toegepast, welke correcties daaruit vloeien om te kunnen bepalen wat een (eventueel) begrotingssaldo IPM is. Eveneens wordt onderzocht op welk wijze de begroting IPM voor de toekomst wordt ingericht.

Nationaal Programma Dordt West

Het Nationaal Programma Dordt West is sinds 2022 onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Binnen dit programma werken het kabinet en twintig lokale allianties samen met als doel de leefbaarheid en veiligheid van de meest kwetsbare gebieden in Nederland in 15-20 jaar tijd op orde te brengen. Hiervoor kan de gemeente namens de Alliantie Dordt West diverse budgetten aanvragen bij de rijksoverheid.

De meerjarige en meest omvangrijke regelingen betreffen het Volkshuisvestingsfonds (VHF) en de SPUK Kansrijke Wijk. Het VHF is succesvol aangevraagd voor Crabbehof (bestedingstermijn t/m 2033) en Krispijn (bestedingstermijn t/m 2034). De SPUK Kansrijke Wijk loopt na 2025 af. Vrijwel alle seinen staan op groen om deze brede SPUK in iets andere samenstelling te continueren voor de periode 2026-2028. De aanvraagprocedure zal waarschijnlijk lopen van juli t/m oktober 2025 met beschikking en uitkering van middelen in december 2025. Hiernaast lopen de gesprekken over een woondeal met het Ministerie van VRO. Hierover is nog veel onduidelijk, maar het gaat wel om miljoenen voor het versnellen van de woningbouwopgave in Dordt West in de periode tot 2030.

Voor Preventie met Gezag geldt dat de gemeente zeer waarschijnlijk rond de zomer van 2025 een nieuwe aanvraag in kan dienen bij het Ministerie van J&V. Onduidelijkheid is er nog over de periode en het beschikbare budget.

Indexeren dotaties onderhoudsreserve vastgoed

De stortingen in de onderhoudsreserve vastgoed zijn de afgelopen jaren niet geïndexeerd, terwijl de onderhoudskosten flink zijn gestegen. Hierdoor dreigen de jaarlijkse stortingen en onttrekkingen uit de pas te lopen, wat leidt tot onvoldoende financiële dekking voor onderhoudskosten.

De jaarlijkse storting is gebaseerd op verouderde gegevens uit 2016 en verouderde MJOP's (Meerjaren Onderhoudsplannen). Hoewel de actualisering van deze MJOP's is gestart, is de kwaliteit nog onvoldoende en de financiële vertaling naar dotaties niet volledig uitgevoerd. Dit effect, met een nu ingeschatte bandbreedte van € 1 tot € 1,6 miljoen structureel vanaf 2026, is nog niet meegenomen in de huidige financiële planning.

Restauratie Groothoofdspoort

Groothoofdspoort (Palingstraat 1) is aan restauratie toe. Dit betreft in eerste instantie de buitenzijde van het complex. Het rijksmonument werd wegens verregaande bouwvalligheid in de jaren 1969-1975 gerestaureerd en deels gereconstrueerd.

Nu (circa 50 jaar na deze werkzaamheden) zijn onder andere de daken, het metsel- en voegwerk, het schilderwerk en diverse ornamenten opnieuw toe aan restauratie. Ook moet veel natuursteenherstel plaatsvinden. In mei 2025 is het voorlopige restauratieplan opgeleverd, samen met de kostenraming voor deze werkzaamheden. De herstelkosten worden geraamd op € 935.000 excl. btw. Het voorlopige restauratieplan zal eind 2^e kwartaal 2025 beoordeeld worden door de afdeling Erfgoed.

Restauratie toren Grote Kerk

De toren van de Grote Kerk is in de jaren 60 van de vorige eeuw voor het laatst gerenoveerd. Bij dit soort objecten is een renovatie eens in de 50-70 jaar gebruikelijk. De noodzaak voor renovatie wordt verder ondersteund door diverse inspecties. Daarbij bleek dat een deel van de in de toren toegepaste natuursteen, meer specifiek de Ettringer tufsteen, in slechte staat verkeert, waardoor brokken natuursteen loskomen. Dit kan tot gevaarlijke situaties leiden. Door verdergaande verwerking van de tufsteen worden de komende jaren de schade en risico's alleen maar erger. De enige oplossing is de betreffende steen te vervangen, hetgeen een grootschalige restauratie van de toren inhoudt. Momenteel wordt hiervoor een restauratieplan opgesteld voor de Grote Kerktoren. Medio september 2025 is er meer bekend over de hoogte van de investering voor de restauratie.

Een restauratie duurt meerdere jaren. De restauratie van de Domtoren Utrecht (112 m hoog) kost bijna € 36 miljoen met € 8 miljoen subsidie, waarbij we vooralsnog indicatief een zeer grove bandbreedte van € 10-15 miljoen na aftrek van eventuele subsidies voor onze toren (65 m hoog) aanhouden.

Naast de renovatie wordt ook de haalbaarheid en kosten onderzocht voor het aanbrengen van een extra veiligheidsmaatregelen in en op de toren. Dit omvat de volgende werkzaamheden:

- aanbrengen van voorzieningen bij de balustrade op de toren;
- betere verlichting in toren;
- toezicht toegangscontrole/ camerabewaking;
- brandveiligheid.

Crisis Oekraïne (ontheemden breed)

Voor 2026 zijn de bekostigingsregelingen vanuit het Rijk voor de opvang van Oekraïners nog niet bekend. Dat betekent dat het normbedrag per opgevangen Oekraïner nog kan variëren. In de afgelopen jaren is het normbedrag voor de Gemeentelijk Opvang Ontheemden (GOO) bijgesteld van € 100 (2022) naar € 83 (2023) naar € 61 (2024) naar € 44 (2025) per persoon per dag. Gelet op het verminderen van het normbedrag wordt voor 2026 een tekort van circa € 750.000 verwacht. We stellen voor dit tekort te dekken uit de reserve ontheemden. Wat het normbedrag voor 2026 gaat worden is nog niet bekend. Voor 2026 is minimaal een budgetneutrale begroting het uitgangspunt.

Voor wat betreft de overige specifieke uitkeringen verband houdend met de opvang van Oekraïners geldt dat nog onbekend is of deze voortgezet worden. We gaan ervan uit dat er voldoende ruimte is om keuzes te maken ten aanzien van opvang van ontheemden om deze

onzekerheden (financieel) binnen de middelen die in het kader van de normbedragen GOO verstrekt worden dan wel ten laste van de Reserve ontheemden breed op te kunnen vangen.

Handhaving - formatie

De aanleiding voor de reorganisatie bij het team Handhaving is het besluit van het college d.d. 27 juni 2022 geweest om handhavers, die langer dan één jaar via een externe partij werkzaam zijn in Dordrecht, een arbeidsovereenkomst bij de gemeente aan te bieden (de zogenaamde 'inbesteding'). In 2023 zijn 24 handhavers vanuit de externe partij in dienst gekomen van de gemeente. Dit besluit moest daarna nog nader worden uitgewerkt in een impactanalyse voor de organisatie van handhaving (formele reorganisatie). Hier kwam uit dat er een aanpassing nodig was in de structuur en in de aansturing van handhaving. In 2023 en 2024 is het team handhaving verder uitgebreid. Enerzijds omdat minder werd ingehuurd en dus meer mensen in dienst konden komen en anderzijds door extra handhavers tijdelijk in dienst te nemen (vanwege incidenteel budget, zie verder onder – Handhaving wegvallen incidentele gelden).

Het reorganisatieplan (op 6 maart 2025 in de ondernemingsraad positief ontvangen) maakte zichtbaar dat de huidige bezetting niet flexibel genoeg en toekomstbestendig is om alle (nieuwe) ambities en ontwikkelingen te realiseren. Vele ontwikkelingen volgen elkaar op en vragen een flexibele inzet en om beter in te spelen op de actualiteiten.

Aan verzoeken vanuit de landelijke politiek (bijv. politie die bevoegdheden/taken bij de gemeentelijke handhaving wil neerleggen), de ambtelijke organisatie (nieuw beleid of regelgeving vraagt om handhaven), het bestuur en de raad voor inzet op andere prioriteiten en thema's kan op dit moment niet worden voldaan. Ook de samenstelling van het team zou beter moeten worden vormgegeven. De instroom bestaat uit louter (zeer) jonge handhavers met nog een te licht profiel terwijl handhavers met voldoende ervaring en senioren uitstromen met name naar de politie of andere gemeenten die betere voorwaarden bieden.

Handhaving - wegvallen incidentele gelden

Op basis van het meerjarenbeleidsplan (Routekaart team Handhaving 2024-2026) heeft de raad op 4 april 2024 ingestemd met het vrijgeven van € 1,75 miljoen uit de bestemmingsreserve van het Politiek Akkoord, bedoeld voor de tijdelijke uitbreiding en professionalisering van team Handhaving. Daarmee wordt een stevige impuls gegeven aan de wijkveiligheid en leefbaarheid van de directe woon- en leefomgeving. Tot en met 2026 worden deze incidentele gelden gebruikt door tijdelijk meer handhavers zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken te hebben en in te zetten op de prioriteiten uit de Routekaart én kan worden geïnvesteerd in de doorontwikkeling van het team en de organisatie van handhaving. Het aantal handhavers is uitgebreid, het bedrijfsbureau op orde gebracht en er wordt geïnvesteerd in nieuwe werkwijzen zodat de handhavers effectief en efficiënt kunnen werken. Daarnaast werkt handhaving mee aan (landelijke) pilots om zich verder te professionaliseren.

Na 2026 vervallen deze incidentele gelden (gemiddeld 6 ton per jaar) en zal de huidige bezetting moeten krimpen met ongeveer 8 fte. Gevolg is minder handhavers zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken en er zullen nieuwe keuzes moeten worden gemaakt in de prioriteiten, omdat minder taken uitgevoerd kunnen worden. Ook gaat kennis en ervaring verloren en wordt de gemeente Dordrecht een minder interessante werkgever voor handhavers.

Onderzoek Omgevingsmanagers

In lijn met de door de gemeenteraad ingestemde Dordtse visie en aanpak (burger)participatie betrekken we binnen projecten inwoners en andere stakeholders. Dit om de nieuwe ontwikkelingen en uitvoeringswerkzaamheden goed in te bedden in haar omgeving. Binnen onze organisatie bestaat de functie van omgevingsmanagers. Deze managers coördineren en faciliteren de betrokkenheid van de inwoners en andere stakeholders binnen projecten. Om een eenduidig beeld te krijgen wanneer en hoe we deze rol inzetten en hoe we dit bekostigen, zijn we hier een onderzoek naar gestart. Eind tweede kwartaal 2025 hebben we zicht op benodigde middelen en formatie.

BIJLAGEN

De volgende bijlagen behoren bij deze Perspectiefnota 2026:

- Bijlage 1: Ombuigingsmaatregelen die zijn opgenomen in de Perspectiefnota;
- Bijlage 2: Ombuigingsmaatregelen die in beginsel zouden kunnen worden ingevoerd, maar die of nog niet nodig zijn, of waarop nog nader onderzoek nodig is;
- Bijlage 3: Maatregelen die we niet willen opnemen of die zijn vervangen door aangepaste voorstellen;
- Bijlage 4: Een overzicht waarin we de mutaties zichtbaar maken tussen de ambtelijke inventarisatie van februari en de nu voorliggende lijsten.
- Bijlage 5: Incidentele middelen Politiek Akkoord 2022-2026
- Bijlage 6: Budgettaire neutrale ontwikkelingen

Bij het Raadsvoorstel Perspectiefnota 2026 behoort de volgende bijlage:

- Bijlage A: Overzicht onttrekkingen reserves, toevoegingen reserves, beschikbaar gestelde kredieten en verhoogde kredieten

